Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Michaëlis, Karin.
Titel | Title:	Fattige i Aanden.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : forlagt af Brødrene Salmonsen, 1901
Fysiske størrelse | Physical extent:	162 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57, -9 18.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022044959

FATTIGE I AANDEN

FATTIGE I AANDEN

AF

KARIN MICHAËLIS

KØBENHAVN
FORLAGT AF BRØDRENE SALMONSEN (I. SALMONSEN)
TRYKT HOS J. H. SCHULTZ
1901

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

KORTSPIL

Dirik og Tomasius boede paa et Kornloft i en af Rigas gamle Købmandsgaarde.

Ejeren Philip Petrowitsch vidste det nok, men sagde intet. Hverken Dirik eller Tomasius stjal, tværtimod var de rene Blodhunde til at holde Pladsen fri for Tyve.

Ejeren Philip Petrowitsch var en rig Mand og en god Mand. Saadan havde han slet ikke noget imod, at Fattigfolk bar det varme Spildevand bort, naar det kom ud gennem Køkkenrenden.

Og om det saa var Ben, Klude og Kartoffelskræl, lod han det samle op af hvem som helst.

Philip Petrowitsch skød mange Katte mellem Aar og Dag med sin sølvbeslagne Riffel, men ikke en beholdt han for sin egen Mund.

„Gud vil ikke, hans smaa Sønnikker skal sulte. Den, der har noget, skal tænke paa den, der intet har!“ sagde han og lod de døde Katte ligge.

Og jeg skal love for, han blev velsignet af Fattigfolk, for om der i Riga og andre Storbyer end er mange, der rynker paa Næsen ad Kattesteg, bliver der altid nogle, for hvem det, i Mangel af bedre, netop er en Herreret.

Dirik og Tomasius boede som sagt paa Kornloftet, et mægtigt hvælvet Kornloft med Mad for mange Tusind Munde. Et gammelt glemt Tærskelagen var det fælles Sengetøj, naar de da ikke valgte det lunere og lettere at krybe ind i det bløde, rene Korn.

For Resten var der meget lunt paa det Loft. Kornet maa ikke fryse, saa taber det i Vægt, og saa kan Ejeren ikke faa nok for det i kommende Dyrtid — Philip Petrowitsch spekulerede nemlig altid i kommende Dyrtid.

Men en god Mand var han, og det skulde være en sær Aften, om Dirik og Tomasius, naar de laa i Kornet og lod Kvasflasken gaa fra Mund til Mund, glemte at mindes deres gæstfri Vært.

De to Venner var i alle Maader glade for Tilværelsen.

Dirik stangede Papir og Cigarstumper om Dagen, og Tomasius rodede i Skarnbøtter i et vist Kvarter af Riga, hvor han nu var kendt.

Udbyttet var tilstrækkeligt til, at de kunde drikke sig en Rus i dejlig, krydret Kvas hver Aften.

I alle Aarhundredets Krige havde de deltaget og indlagt sig udødelig Hæder.

Münchhausen var et Barn mod dem i at fabrikere Praleløgne.

Det kom af, at Dirik vilde overbyde Tomasius, og Tomasius til Gengæld overbyde Dirik.

En Gang havde Dirik gaaet paa sin Fod fra Moskva til Petersborg for at bringe et Krucifiks i Sikkerhed mod Røverne, en anden Gang havde han alene stukket over hundrede Polakker ned med et glødende Stegespid.

Men naar Tomasius saa fortalte, hvordan han listede sig midt ind i Hæren, satte Fyrsvamp i Næsen paa Napoleons Hest, saa den stejlede og slog ham af, og hvordan Napoleon bagefter med sin Sabel huggede Hovedet af alle Generalerne, fordi de ikke kunde finde Synderen, blev Dirik alligevel stum et Øjeblik.

Sagen var, at Diriks Moder havde været Marketenderske, og Tomasius havde levet sin Barndom i en krigshærget Egn. Derfra deres besynderlige Krigsviden. Selv havde ingen af dem baaret Gevær eller lugtet Krudt.

De var ikke gifte, de to halvgamle Mænd, men pralede indbyrdes af, at alle Marketendersker, endogsaa i fremmede Hære, havde budt dem Kvas for Kys.

Dirik var en Smule mildt religiøs. Naar han i værdig, omtaaget Tilstand slap Flasken, slog han gerne Kors for sig og mumlede en lille improviseret Bøn:

„Du lille Farlil oppe i de hvide Skyer, du bliver da ikke vred paa en fattig Stymper, fordi han ikke kender Forskel paa godt og ondt. Det tilkommer kun de rige, Farlil. Men hvis jeg finder en Sølvske imorgen, skal jeg købe dig et Vokslys som en tyk Arm . . . Du maa ikke tro, jeg lyver, Farlil, som Tomasius, det vantroende Bestie, siger, men min Hukommelse er svag og syg. Det fik den i Krigen for Fædrelandet og den store Czar . . . Jeg drikker ikke. Husk paa det, Farlil. Men naar Maven ikke faar lidt varmt, gaar der Tyfus den. Det sagde Krigsdoktoren. Og Tyfus er en fæl Syge. — Den hellige Jomfru bevare dig, Farlil, oppe i de hvide Skyer! Amen!“

Tomasius grinede af fuld Hals, saa ofte han opfangede noget af Bønnen:

„Ja, du er en fiffig Stodder, er du, Dirik. Du skal nok holde dig til. Se, om en anden En er saa slesk!“ —

Nu traf de Marja „Surøje“. Hun kom lige fra Fængslet for Gadeoptøjer i Fuldskab.

Kunde de tømme én Kande Kvas, var hun Kvinde for oprejst at at bælle halvanden i sig.

Hendes trinde Modenhed opflammede begge Vennerne til glødende Elskov.

Det kom ved første Blik, de vidste ikke selv at forklare hvordan, og ingen anden kunde begribe det.

Hun valgte Dirik.

For Velanstændigheds Skyld maatte saa Tomasius flytte, men var begribeligvis meget ked af det.

Saa fik Marja en reddende Ide.

I den højre Ende af Loftet, hvor Kornet var fyldt i Sække, rejste hun en hel Barrikade. Bagved den skulde Tomasius ligge, ensom og dog i Selskab.

Midt paa Loftet foran Hejseværket og Lugen mødtes de tre Mennesker og drak og spillede.

Marja Surøje var dreven, hun kendte mere end tyve Kabaler, der alle gik op.

Men naar Kvasflasken var tømt, Kabalerne lagt og Vennerne havde faaet deres aftenlige Sjavs, og Parret Dirik og Marja trak sig tilbage til deres vestlige Loftsende, var det Tomasius, der blev surøjet af Misundelse.

Hvem véd, hvordan Tomasius egenlig bar sig ad med at vinde Marja — !

Kan hænde købte han for Kvas, hvad hans Skønhed ikke kunde fordre; eller kan hænde

sagde Marja, som alle andre Evadøtre: Forandring fryder.

Nok er det, en Aften kom Dirik meget sagte op ad Loftstrappen. I en Løgsuppebod havde han truffet en god Ven, der vilde vædde to Potter Kvas om, hvem der kunde smække Storetaaen højst paa en Væg, men uden Støvler. Dirik smider sine Støvler og sparker op i Højde med sin egen Pande, men i det samme er der En, der driver ham saadan en Sinkadus, at han ligger paa samme Plet, hvor han stod. Væk var Kammeraten, væk var Støvlerne. For Resten var det jo meget uforsigtigt af Dirik, for han havde aldrig i sit Liv set den Kammerat-Kumpan før.

Derfor kom han sagte paa Hosesokker.

Nu nytter det ikke at skjule den sørgelige Sandhed. Dirik overraskede Tomasius hos Marja, og de to syntes ganske at have glemt Diriks Førsteret.

Til en Begyndelse vilde Dirik mase Vennens Hjerne til Finker og hænge den troløse op ved hendes indvendige Dele, og saa vilde han skyde sig selv; men Marja forhindrede alt dette. Hun bandte sig ind i den store Czars Øjenstene paa, at hun elskede Dirik lige saa inderlig nu som før.

Tomasius rakte ham en Kvasflaske, og han satte sig grædende og drikkende ned i Kornet.

Frem af Tomasius's Lommehul stak et Spil paptykke, fedtvaade Kort — Marjas Kabalekort.

Endog dem, hendes største Skat, havde hun altsaa givet sin ny Elsker.

Dirik græd hidsigt med knyttede Næver i Lommerne.

„Tag du hende blot, saa kan jeg dø af Sorg. Tag du hende blot Farlil, min Marja, min lille Maane!“

„Nej,“ hulkede Tomasius, „dig tilkommer hun, og jeg skal drukne min syndige Krop, saa kan I danse paa Graven, I to!“

„Stop nu lidt!“ faldt Marja ind, „I glemmer mig. Det er vel mig, der skal vælge! Men da jeg lige godt kan lide jer og ikke maa beholde jer begge to, saa kan I jo spille om mig. Den, der vinder, bliver jeg hos!“

Det var en Idé, som kun Marjas kloge Hjerne kunde undfange.

Den lille Blændlygte blev hængt op under en Bjælke, Kortene kom frem, og Spillet begyndte.

Det var Sjavs.

Tomasius vandt.

For den Nat maatte Dirik altsaa ligge ene og sorgfuld bag Barrikaden, men Marja Surøje var dog saa betænksom at give ham et Godnatkys.

Dirik laa og sukkede himmelhøjt. Han bad til sin Farlil i de hvide Skyer, til Czarens Moder, til alle Helgener og til den blide Madonna, Guds Moder, og alle Bønnerne sluttede han med de Ord:

„Blot jeg kunde faa min lille Marja, mit Hjertes røde Blod, min allerkæreste Maane tilbage, saa lover jeg at finde en Sølvske og købe to Lys, saa tykke som Marjas hvide Arme!“

Nu havde Tomasius den dumme Fejl at være en stor Pralhans og Sladrehøtte, og næste Dag vidste alle Philip Petrowitsch's Folk og mange andre rundt om i Kvarteret, at Tomasius havde vundet Diriks Marja — ved gement Snyderi.

Det kom Dirik for Øre. Heri saa han et Fingerpeg fra Gud og fordrede, at Spillet skulde gaa om.

Han vandt sandelig sin Kone tilbage og fik Lov til igen at bo i den rigtige Ende af Loftet, men allerede næste Dag havde ogsaa han forskertset Lykken ved utidig pralende Snak om Snyderi.

Marja den Surøjede kunde have været Kastebold for de to Rivaler hele Livet igennem, om de og hun ikke en Aften var blevet ført paa Stationen for uhøviske Udtalelser om Czaren.

Spillet den Aften havde ikke haft noget Resultat. Uvisheden, Angst for Straf, Fuldskaben og Kærligheden til Marja gjorde dem rent tossede. De slog hinanden for Panden, og da Slutteren kom, vilde de slaa ham med.

Det blev et længere Fængselsophold.

Samme Dag og samme Time kom Dirik og Tomasius ud.

Men hvor var Marja?

Ikke i en Knejpe, ikke i en Kælderhule var hun at finde. Øvrigheden vogtede de sig vel for at spørge.

Atter flyttede de op paa Petrowitsch's Loft. Han havde saamænd savnet dem, den gode Mand.

„En rig Mand er en udsat Mand," filosoferede han, „hvem Gud giver Mammon, giver han og Fjender. Om nogle Mordbrændere skjulte sig paa mit Loft! —"

Og han sov helt elendigt, lige til Vennerne igen flyttede ind. At Marja ikke flyttede med, kom ham vel tilpas.

„Kvindfolk er uordenlige med Salt og Lys. En Gnist er nok. Mens to Mennesker kysses, kan to hundrede Tønder Korn flamme op. Kvinder ere unøjsomme. Har de en Mand, vil de have to. Har de to, vil de have ti. Blandt ti

Mænd findes altid mindst én Tyv, maaske en Røver, ja maaske en Mordbrænder!“

Naar Dirik og Tomasius laa oppe i Kornet, skar det dem i Øjnene at se Marjas Efterladenskaber: Et Krinolinestel, en laset Knækparasol — fundet i en Skarnspand —, en gul Silkestrømpe uden Fod, en Rulle Bændler, en lille Kamstump og en Ravperle.

De kunde gerne græde! —

Jamænd, laa Kortene der ikke endnu, dèr, hvor hun sidst havde lagt Kabale med dem.

„Ska' vi,“ spurgte Dirik.

„La' vi,“ svarede Tomasius.

Og igen spillede de om, hvem der skulde have Marja, naar hun kom til Syne.

Selv om Dirik vandt, behøvede Tomasius nu ikke mere af Velanstændighedshensyn at krybe hen bag Barrikaden eller omvendt.

Af Sorg glemte de at spise.

Kvasflasken sagde selv til, den blev kun tom for at fyldes igen.

Oppe paa Loftet begyndte Rotterne at løbe om allevegne, og Fluerne fløj med rene Flagermusvinger. De havde en frygtelig Kamp med disse Udyr, der blev til Luft, saasnart de fik dem mellem Fingrene.

En maanelys Aften sad Dirik ved Hejseværkslugen. Han syntes, at hele Gaarden var fuld af Fluer med Flagermusvinger og Rotter saa store som Hunde. Tomasius kunde se akkurat det samme.

Saa gav de to Venner sig til at kaste tunge Kornsække ud af Lugen for at skræmme Udyrene.

Men den gode Philip Petrowitsch lod sine stærkeste Karle binde først Dirik og saa Tomasius til Portstolpen og gav dem egenhændig en Omgang Knudepisk, saa Skummet stod dem om Læberne.

Hvis de kom oftere i hans Gaard, skulde de blive hængte — saadan at slænge med Guds dyre Gaver og Næstens surt erhvervede Ejendom!

I Riga er der en Fattigstiftelse, hvor Affældige, Idioter og Delirister kan faa livsvarigt Asyl. Dertil blev Vennerne bragt.

Man satte dem til at rense Kreosot. Saa længe Dagslyset var fremme, adlød de villigt, men saasnart Skumringen faldt paa, strømmede Minderne ind over dem, de blev vilde og bange, krøb sammen, skreg og sparkede, og søgte atter hinanden.

De styredes først tilfreds, naar den godmodige Opsynsmand havde laant dem nogle gamle umage Kort.

Saa spillede de paa deres Maade, det vil sige, uden at gøre et ærligt Træk, og ingen kunde begribe, efter hvilke Regler de spillede.

Saa hænder det en Dag, de gaar nede i Gaarden, at de ser Marja Surøje, deres fælles Skat, komme humpende ved to Kæppe.

De blev som himmelfaldne af Henrykkelse, men Marja var ganske kølig.

Hun vilde slet ikke vide af dem at sige. Her i Stiftelsen pillede hun Værk og fik gratis Gudelighed, og det har en godt af paa ens Alderdoms syndige Dage.

Tomasius og Dirik blev staaende paa samme Plet, da Marja var rokket forbi. Deres Lykkes Korthus var væltet, blæst bort.

De var tavse og slappe fra det Øjeblik. Det var, som deres sidste Smule Forstand havde forladt dem.

Men Opsynsmanden, som kendte dem og deres Hjerters Hemmelighed, stak uanmodet Kortene til dem og sagde: „Marja“!

De begyndte virkelig at spille, men lod lidt efter Kortene falde og græd.

Nogle Uger senere skulde gamle Marja Surøje himle.

I den Anledning fik hendes to Tilbedere og Mænd Lov at se hende og sige Farvel.

Længe stod de vemodige og forlegne og saa paa hendes gule udtærede Hekseansigt; men med et sidste lystigt Smil gjorde hun Tegn til Dirik, at han skulde bøje sig ned mod hende, og hun hviskede nogle Ord, hvorefter han glædestraalende kyssede hendes Haand.

Med skingrende Stemme opremsede hun en Bøn, vinkede derpaa ad Tomasius, der ligeledes glædestraalende lyttede til hendes hviskende Afskedsord, bad igen, laa og virrede med Hovedet, lo højt og var død.

Haand i Haand stod Vennerne over Liget, mens Taarerne strømmevis rullede ned paa Lagenet.

Haand i Haand traskede de bort.

Den Aften spillede de med usædvanligt Liv.

„Jeg véd nok, hvad jeg véd," sagde Dirik.

„Bi kuns lidt, Farlil, du véd ikke, hvad jeg véd," svarede Tomasius.

Da Dirik vandt, sprang Tomasius ind paa Livet af ham:

„Du har snydt, har du. Marja sagde før, at jeg skulde vinde, og hun vilde være min i den anden Verden. Og det gælder!"

„Kæltring, Snyder, Bedrager! Du har luret, det sagde hun jo netop, at jeg skulde, for hun holdt mest af mig. Og du ser jo, at det stemmer!"

De brødes, indtil Dirik rallende faldt om, men selv i Dødskampen mumlede han: „Lille Marja, du venter mig nok oppe i de hvide Skyer. Tomasius er en Kæltring, Farlil. Tro ham ikke!“

Tomasius blev ved at spille, men nu, da han var alene, gik det ikke an at snyde. Da han ufravigelig tabte — Dirik laa jo Lig paa Gulvet og der var bælgmørkt i Cellen — hængte han sig op paa Dørstolpen i det Haab at naa Himlen og Marja før Dirik.

LIDT TEOSOFILOSOFI

Han holdt sine Foredrag i Kostaldens fjerneste Krog, siddende paa en Malkestol og svinglende med en Kohale, hvis mer eller mindre hidsige Drejninger, tydeligt som et Termometer, angav hans Sinds oratoriske Varmegrader.

Jeg var hans eneste Tilhører og fik Lov til ganske gratis at sidde i en tom Krybbe — nej stop, ganske gratis var det nu ikke, for Niels Præst fik alle mine gamle Laksko til at „plante Lakøjer i“.

Dette skal ikke tages altfor bogstaveligt, — han brugte dem til meget andet. Han gjorde svær Stads af „det søde Smaatøj“.

I en gemte han Syring, Fingerbjerg, Naale og Stoppegarn — ordenlig, det var han skam — en var Opbevaringssted for hans Søndagsskraa, en for gamle Pebernødder fra Olsmarked, og endelig en, den mest højhælede og mindst slidte, stod i hans Vindu fyldt med Evighedsblomster.

Gaardens Piger kaldte dette fine Fornemmelser og sagde, han var „kaalhøgen“, men det var saamænd kun, fordi han ikke plantede Lakøjer i deres Brandspande eller docerede Teosofi for dem.

Han var „et Korn“ forelsket i mig, forsaavidt han da kunde blive forelsket, thi hans overlegne Livssyn tillod ham ellers ikke slige uanstændige Daarskaber. En af hans Udmærkelser overfor mig var, at han sagde *hun* til mig — til alle andre sagde han *du*.

Naar Niels Præst — som han kaldtes, fordi hans Far havde tjent paa en Gaard, hvor Husbonden var gift med en Præstedatter, hans rette Navn var ellers Ais (Anders) — naar han ikke havde travlt med Røgtergerningen, spaserede han om paa Markerne, undersøgte Stjerner, Grøftekanter og Kreaturer, eller han gik i Kirke, stillede sig lige inden for Døren og saa udfordrende haanligt paa den stammende Præst, vendte Søndagsskraaen og mumlede: „Den Kumpen kommer saa sann' aalle ud aa flyw!“

Disse gaadefulde Ord havde skaffet ham mange Fjender, men Niels Præst lod sig ikke røre af det, han sagde saalunde: „Nær vi jen Gaang kommer tilsammels paa Jupeter heller en aan' Stjerne-

planit, skal a smør dem, saa di ka wid', ded blywer Tak forsidst!“ — — —

— Altsaa, jeg sad i Krybben, Ais paa Krakken, Halen (Kohalen) gik som et Rokkehjul, og Ais gloede op i Høstjerten, hvorfra en sort Mis fikserede ham med lysende grønne Øjne.

Ais holdt et Foredrag om Sjælens indvortes Udødelighed. — „Nær man nu putter jen i Jorden og lader ham ligg i tre, fire Oer, eller længere, hvis Jorden er sandet, for te saa er Ormen' ett saa glubendes, kaske tørster de, saa de av og til maa kryw hen, hvor der er lidt Vand — nær man saa, sejer a, grawer ham op, er han mørendes væk. — — Ormen' haar ædt hver en Trevl Kyd. Nær man saa goer sin Vej i tyve Oer heller trediv' og igjen grawer Kadawret op, er der baar nower bette Hompler Bien tebaves, og til Sidstningen er de ossensaa væk — ded haar a sien mæ Kre'tur og Rotter og Minnesker. Ded sier nowe løwerli yd, men er saa nem forklarle', naar man haar fillasumfired øwer ded Slaw Ting. Di er ædt, Binen, hilt mallerok ædt av en apartlig Slaw Orm mæ Tænder saa skarp' som en Høriw heller en Tidseltorn. Di Sortiringer Orm kaldes Dødbiddere, ligsom nu vi løw'endes haar Bænk'bidder', og ligsom wi ka' æd Grødder og Flæsk

og Skrotobak, saa ka' di begrywsomviss tygg' Bien og Knokler!"

Her indskyder jeg beskedent: „Jamen, sig mig, Niels Præst, hvordan kan da andre Orm uden Tænder spise Kød?"

„Ih — hudden ka' Jep Forlæng' æd Grovbrødd' — han haar ett Tænder, saavidt da a wed, mæ'minner hanses Mælk'tænder fornyle sku' wær growwen yd. Men nu sku' hun s'gu la' wer og klipp mæ av lig midt i. A will nemlig sej wos, a te wores Tanker og wores Sprow, boed ded fyensk' og ded tysk', og wores Sindelaw og Fornimmelser, saasom Kolik og Jægt og Huedwærk ded ka' Ormen da ett i al Ewihied æd, om de aalle er saa forhungert. Og ded findes helles ett i Jorden, for te saa kun'ed jo brøl Gewalt. Nejj — dier legger ded fordultes Ponkt. Præsteren er storarti, fordig te a di haar løer Latinen og Græsken ligsom Apentekeren og svenske Laws, nu will de bild wos ind, at de anner Ting ryger lig' lukt ind i Himmerises Rig'. Men sig mæ, hwa' haar Kolik og Jægt og Bowlammels' mæ Himmerig aa skaff? Og hwis Sprowet og Fornimmelseren kom i Himmerig og Jægten og Sygen i Helvede, hudden skuld' saa Pinen reterere sæ yden Sprow og Tungegaw'? Nejj' hun ka' wal begryw, ded er Øwl og Wrøwl av æ' Præjster.

Men te den Gaang a war Gos'hjorder og tretten Oer og ku' løs, saa løsed a i en gammel Biwelsbow, a ligsom Danmark er en Klodeplanit, saa er og alle Stjerner Klodeplaniter mæ Skove og Gor'e og Ydhus' og Minnesker. Kretur stod der ett nowenting om, men ded forstor sæ, huer skuld' man helles fo Mælk helle Gødsel til Markeren. Ded æ da ossensaa mier rimmele, a te di indvortes Sjæle, som hopper owenyd av æ' Krop, nær man opgywer Aanden, flywer op te' Stjerneplaniteren, som de ka' si mæ djer blott Øw', end render rundt etter Himmerig, som ingen Moers Sjæl ka' hitt Rede aa aa find. Somtirens, nær a goer jensommeli omkring og spekelerer øwer den indvendig Sjæls Udødelighied, kummer ded mæ paa Tank', *hvafor* en Stjerneplanit a føst ska' te — faa wi ska' jo hiel Radden ijemmel. Der ka' rele kumm en Forlængsel etter snar a fo Relehied aa den Goed.

Som nu ded swot Bæjst (Niels Præst saa stift paa Katten), mon han ossensaa haar en udødele' Sjæl, og mon han ossensaa jen Gaang ska' po Rejs'? Ded wæst' aa ded Hiel æ nu ded mæ de Opfindelser aa ded Sortiment. Faa ded ku' da hænds, at de øwer paa Saturen eller Jupeter hverken kjendte te aa malk helle mug, ja kanski ett kjendt' Skroplanten, som de Kaneser-

folk æ saa flink te aa so. Og ded ska a aalle næjt, a møj ku' a undwær, men undwær æ Kretur aa ett faa mi Skro — nejj, faer will a trow aa æ Præjst hans uwidendes Oer aa kumm i Himmerig!"

Jeg spørger igen: „Jamen, jeg begriber ikke, hvordan De, som hverken har Vinger eller kan flyve, tror, De kan flytte fra den ene Stjerneverden til den anden, hvad?"

„Hun haar da heller ett mier Forstand i henner bett' Pand'bien end Ais Røjter aa a i mi Tommel. Haar hun Finnelemmer? Og ka' hun kaske ett swimm saa skiøn som nowen Karrusselfisk? Men ded er heller ett mæ Hønsevinger helle Kallekunvinger, den indwortes Sjæl flywer wæk. Haar hun aalle, nær hun bløw slawen af Skrækkels, helle nær hun bløw saa møj gruli' glaa, fyelt hudden ded bævred og klappred i hinner Bryst, nejenfor den nærmer Aksel? Ded er present som bettesmo Fowl'winger, der wild' flyw væk mæ nowe indeni jen. *Ded* æ justement den indvendi Sjæl, og den haar Winger, ded haar a fyelt saa møj manne Gaang. Som nu igoer, den Daw, da Rødblis drat i Tøjret og hug si Øw mued en Stien, saa hun bløw liggends saa død som en Solsik' — da klapped ded i mæ, uha, uha! Men *ded* will a sej hinner, at enten hun

trower ed heller ej, saa *haar* hun en indvendig Sjæl. Og den ka' ett dø, om saa hun blew løwendes slawted. La' wos nu sie ad, maaske snakker wi sammels om den Ting om manne, manne Oer op aa en aan Stjerneplanit, og saa mo hun wal gyw mæ Ret! Men nu mo a yd etter Roer, helles gywer æ Kretur ett Mælk te Maaren!"

Ais gik, og jeg sad filosoferende tilbage.

BRASEN

Vorherre havde velsignet Brasen med atten Børn, og de havde artet sig vel saa omtrent allesammen. Det vil sige, to var døde, et Par paa Sognet for Drik, og en sad i Horsens paa Livstid for Drab.

„Men — æ," sagde Brasen, „saa er *de* da vel forsørgede." De andre var spredt rundt om i Landet som Kulsjovere, Husmænd og Røgtere, og Døtrene havde Tjeneste paa Gaardene.

„Brasenfar" eller „Brasen i Hulen" havde et stort og følsomt Hjerte. Det var ham saaledes ikke nok med de atten *egne*, han optraadte bestandig som Pleje- og Fosterfar for Døtrenes „uægte" Børn. „Børnene er ægte nok — naar det kommer an paa det, og Maaden er vel ens for alle!"

Inde i Hulen, der var stivet af med Kampesten og havde Røghul op gennem Skrænten, sad

Brasenmor. Hun lignede sin Mand i et og alt, havde samme Lidenskab: Drik og Børn og samme Væmmelse: Arbejde. Hvor end Pigebørnene kom hen, vidste de altid i det givne Øjeblik at finde Vej hjem til Far i Hulen. Og naar Far saa en af Tøsene skridte over Lerjorden mod Skrænten, smilede han underfundigt og gned sig i Hænderne af Glæde. Hans „egne“ kom nemlig kun, naar de havde en lille, sprællende Bylt under Armen.

Brasen tog vel imod og spurgte kun af og til, hvem Faderen var, men det var ikke altid saa lige at svare paa.

Man skulde ikke tro, at atten Børn plus de „ægte“ Plejebørn lod sig opfostre uden alvorligt Slid, men Brasenfar og Kone havde nu en ganske egen Maade at skære Madpose paa.

De inddelte Sognet og Nabosognene i Portioner, ligesom Æggekage, og saa fik hvert af Børnene sin Del at gabe over. En skulde skaffe Centrifugemælk til den sidstfødte — thi det hændte at Brasenmors Bryster blev golde — en skulde skaffe Brød og Sulemad, en anden Pjalter o. s. v.

Brasenfar gik selv med „Dunken“, og han vendte aldrig hjem, før den var saa fuld, at den ikke kunde klukke.

— — —

Seng fandtes der ikke i Hulen, men der var fuldtop af Halm, Klude og Dækkener — nappede rundt om i Herregaardsstaldene.

Om Sommeren, naar Vejret var godt, morede det Brasen at lægge Børnene i regelmæssige Rader — som Kornneg — udenfor Huleaabningen. Der stod han saa selv, kæmpestor, med det lange krusede Haar flyvende for Aftenvinden og saa beundrende paa sit Værk.

„Ligemeget, Mutter, *det* kan sgu han, den spatbenede, ikke gøre os efter!“ Den spatbenede var Godsejeren, det eneste Menneske, Brasen hadede, fordi han var tvunget til at gaa paa Høstarbejde paa Gaarden som Gengæld for Gryn, Kartofler og Tørv til Vinterbrug. Naar Børnene sov, og Solen var sunken ned bag Skovene langt borte, gik Brasen og Kone Tur over Markerne, begge besjælede af samme Lykkefølelse ved Tanken om Dunken i Kartoffeldyngen. Saa skubbede de Fjællelaagen i efter sig og strakte de store Lemmer hver paa sin Side af Arnestedet. Røghullet maalte vel en Alen i Kvadrat, og de to Mennesker var efterhaanden blevne saa fortrolige med Stjernernes Stilling, at de kunde sige Maaned og Dag alene ved at stirre op i den lille Aabning. Naar Fuldmaanen gled henover og fyldte Hulen

med sit skarpe, gule Lys, blev de helt ellevilde af Glæde.

Saa laa de dèr og pludrede, saa ingen Djævel uden de selv kunde forstaa det, for Brasenmor var nemlig selv af Taterbyrd og havde efterhaanden vænnet Manden til at tale i samme underlige Billedsprog som hun selv.

Men de talte kun saadan, naar de var alene.

Som Kærestefolk skifter Kys og ømme Ord, skiftede de Dunken imellem sig med lange henrykte Smask.

Inden Solen var naaet Halvkuglen over, laa Brasen og Kone livsaligt drukne og sov, saa det gjaldede i Kampestenene. Børnene var jo vante til den Historie, og naar de vaagnede med Solen, listede de hen, aabnede Laagen og krøb ind for at tyvte den halvtømte Dunk, der saa gik paa Omgang mellem hele Slænget.

Naar Maanen atter sejlede henover Brasens Kongerige, grinede den lumsk. Som i Torneroses fortryllede Slot var hele Befolkningen overrasket og grebet af Søvnens Trolddomsmagt og stivnet i den sidst indtagne Stilling. Ofte blev de først skræmmede op af Dvalen ved et voldsomt Tordenskyl, der plørede Jorden under dem og klistrede Pjalterne tæt om Barnekroppene som vaade Omslag.

— — — —

Nu var, som sagt, alle de „egne“ voksne og borte, og Brasenparret levede kun for Plejebørnene. Men med dem havde de altid stygt Uheld. Mer end Toaarsalderen oplevede disse Smaatuller aldrig — enten det nu var den sammentiggede Mælk, der var *for* ussel, eller det skyldtes Dunken, som rigelig tit kom i Berøring med de tandløse Gummer.

Brændevin er jo ikke den bedste Stedfortræder for Mælk.

Brasen havde saa i Tidernes Løb dannet en hel lille Kirkegaard oppe paa Diget. Plejebørnene saa hverken Præst eller Degn, og Brasen mente, han selv var nærmest og næst til at lyse de smaa Hedninger i Jorden. Men det var ham en stor Hjertesorg, hver Gang den hullede Spade maatte i Brug, og det skal lades Brasen, *da* var han ikke doven. Han spadede dybt og forede Graven ud med Græs, svøbte Liget i de bedste Klude, der i Øjeblikket fandtes, og snittede siden smaa Birkekors. Denne lille Kirkegaard var nu hans Gudshus, dèr bad han i haarde Stunder de Brokker af Bibelord og Fadervor, han endnu mindedes, og dèr stod han med Taarer i Øjnene, naar han var rigtig glad.

— — — —

Saa en Dag kom der Brev til Brasen. „Til Brasen i Hulen, Sjærbæk Sogn, pr. Æbeltoft“, stod der. Niels Post læste det for ham, saa det maatte vel passe. Naturligvis kunde Brasen og hans Familie ikke læse.

Brevet var fra ham i Tugthuset. Han skrev, at han længtes grumme efter sine Forældre og bitterlig angrede Drabet, men at det var forvoldt i Drukkenskab og derfor nok blev tilgivet paa Domnens Dag. Sluttelig bad han Faderen komme og besøge ham tre Dage efter Jul, thi da var det Fangerne tilladt at tale med deres nærmeste.

„Saah!“ sagde Brasen og tav.

Niels Post gik, og Brasen grubliserede, lige til Konen kom hjem. Det var paa en Prik ti Dage før Jul, og de blev enige om, at det nok kunde naa sig, om Brasen straks begav sig paa Vej. Der var jo langt til Horsens, men der boede sagtens gode Mennesker ved alle Landeveje, og en Bid Brød og en Dram og Nattehalm var vel heller ikke til at gaa fejl af.

Brasen fik et gammelt Uldsjal om Halsen, tog Sølvsignetet — hans eneste Værdigenstand — i Lommen, Dunken i Haanden og gik.

Oppe paa Vejen mødte han Godsejeren til Hest. „Hvorhen idag, Brasen?“ Saa fortalte Brasen jo løst om Sønnen, der havde „sat“ i elleve

Aar og nu længtes efter sin Far. Godsejeren blev saa rørt, at han gav ham en Guldmønt til Tærepenge. Brasen spyttede paa begge Sider af den, pakkede den ind i et Stykke Karduspapir, der laa i Lommen fra sidste Rulle Skraa, og stak den ind paa Brystet.

Den skulde Laws nu have.

Der var Dagvogn og Postvogn og Jernbanekreaturvogn og Fanden og hans Oldemor, men *kun* for den spatbenede og hans Slags.

Brasen gik og gik. Saalangt han havde været før, kendte han hver Kro og bedede overalt. Man gav ham villigt en Dram i Livet og en i Dunken blot for at høre ham fortælle om den store Rejse, han agtede sig paa. Desuden *var* Brasen i Hulen med de atten Børn en Personlighed dèr paa Egnen:

Begyndelsen af Turen var ham en hel Fornøjelse. Men siden, da der kom Korsveje med Afvisersten, som han ikke kunde læse — og Skove med ligesaa mange Stier som Træer, blev det ondt for ham at gaa.

For hver Mil han travede frem, maatte han sjokke en halv tilbage.

Bønderne var Fummelnæser til at pege Vej. Naa, saa tog det ogsaa til at fyge, og Brasens Øjne var jo paa det sidste blevet noget svage-

lige, han havde svært med at skelne Grøfter fra Grusdynger.

Det blev til mange Fald og Plump, men var han end saa kold, at Tarmene frøs, Dunken, den rørte han ikke. For den skulde Laws nu have. Brasenmor havde raadet ham til at tage den inden i Bukserne — dèr var saa rigelig med Plads bagtil — for det kunde nemmest træffe, at Fangerne ikke maatte drikke Vorherres velsignede Bryg. Men det vilde Brasen ikke, ikke foreløbig da. Frosten bed ham i Fingre og Tæer, og Vejen blev mere trælsom og bakket. I de mørke Vinterdage var det ikke til at gaa mere end otte Timer, og han gik langsomt, hans Aande rendte fra ham. Men fra Aarhus gik Vejen lige sydpaa, og det hjalp paa Humøret. Nu talte han Afvisersten og Milepæle og kvikkede sig op ved Tanken om hver tilbagelagt Mil.

Der var sandelig mange gæve Mennesker langs Landevejene, og de gav ham af godt Hjerte baade Seng og Mad og lidt med til næste Dag, men alligevel kneb det mod Aften, naar de svage Øjne hverken skimtede Lys eller Røg, og han længtes efter at komme i Hus.

Og saa tænkte han da ogsaa paa Hulen og Brasenmor.

Fødevarerne, han fik givet, sparede han ogsaa op til Laws — man havde sagt ham, at de livsvarige Fanger kun fik Vand og Brød. Da han nu ingen Pose havde, og Lommerne var aabne som Sold, tog han sin strikkede Halsklud, viklede Maden deri og tog Knyttet over Skulderen. De to sidste Mil maatte han humpe sig frem ved Kæp. Men saa naaede han ogsaa Tugthuset selve Juledags Aften.

Efter mange Spørgsmaal og Svar og Omsvøb og timevis Venten fik han endelig Sønnen i Tale. Det var mod Reglementet — men i Betragtning af hans lange Vandring. Da, Sorg og Skuffelse, blev han undersøgt, og Dunken, der var saa fuld, at den ikke mere klukkede, blev pillet frem af Buksebagen, og Knyttet, der svulmede af Saltmad, Ost og Juleværk, blev taget fra ham.

Ubønhørligt hed det: „Fangerne maa intet modtage!“

Gamle Brasen følte Taarerne komme, men med en fortvivlet Anstrængelse gennede han dem væk igen. Fængselspræsten, der tilfældigvis var tilstede, trøstede ham: „Jamen en Bibel maa Deres Søn nok faa.“ Brasens Ansigt lyste i et stort Smil. Han trak Bomuldsskjorten til Side, halede en sort Lap frem, løsnede Guldmønten ud og gav den til Præsten: „Saa vil han

kaske købe *to* store Bibler til ham, og tror han saa ikke, at man kunde stikke den her til ham — det skader da ikke?“

Det var Signetet. Præsten nikkede.

Saa gik de sammen ind til Laws. Brasens Haar var graanet stærkt i den sidste Tid, men Sønnens maskinklippede Hoved var sølvhvidt. De kendte knap hinanden, og ingen af dem vidste et Ord at sige. Præsten begyndte da at spørge, og lokkede ud af Brasen alt det, Sønnen gerne vilde vide, om Hulen og Brasenmor og Hjemegnen og — den Pige, Laws en Gang havde Øjne paa. Hun var nu gift med en anden.

Præsten skaffede tre hele Samtaler i Stand mellem Far og Søn og sørgede for, at Brasen blev godt udhvilet inden Hjemturen. Da Afskeden stod for, vendte Præsten sig bort og lod dem ene et Øjeblik. Det benyttede Brasen til at spytte en saa godt som ny Skraa ud og stikke den i Munden paa Laws.

— — — —

Da Brasen naaede hjem, var han stoppende fuld af Fortællinger fra denne hans eneste „Udenlandsrejse“.

Hvad der ligegodt havde imponeret ham mest, var det herlige Traktemente, man fik i Fængslet. „Man kunde gerne tro, det var Mullerup Slotskro!

Suppe med Boller og det Slaw Krydderinelleker paa, og varmt Kød med Dyppelse og Øl til — og *hver* Mand havde sin Seng med Madrasser og Falbelader. Ork ja," sluttede han, „hvem der kunde ende sit gamle Liv dèr, hvad du, Mutter?"

Men Mutter blev helst i Hulen med Røghul og Kludeleje.

»JEG SØRGER«

Vi gik hver paa sin Aasti midt paa de bratte Skrænter, og vore Fodslag fulgtes, men hans var tunge og trælsomme og mine i Takt til glade Tanker.

Naar Aaen svingede, bugtede Stien sig derefter; naar en Fugl fløj over Vandet, søgte vore Øjne dens Flugt, og naar der hørtes Stemmer, standsede vi vor Gang, hver paa sin Aasti.

Skrænterne højnede sig stærkt, mørke af Mos og tunge af ludende Bøge, og nede randt det grøngule Vand med sagte Lyd, der kun brødes, naar en Snog eller en Rotte pilede fra Bred til Bred.

„Jeg sørger for den Pigelil,
som gav mig hviden Haand,
som gav mig Læben rød,
og fik en Ring af Guld.
Jeg sørger for den Pigelil,
jeg sørger til min Død!“

Han sang slæbende, ynkeligt og dovent, saa jeg uvilkaarlig lo højt, men da han tav og skot-

tede omkring, smuttede jeg bag en Træstamme og fik min Latter tæmmet. Om lidt tog han fat igen paa sin underlige Vise og blev nu ved hele Vejen bare med det samme Vers.

Det var slet ikke til at se, om han var gammel eller ung, klædt, som han var, i lurvet Fattiglemsdragt, med et lille rundt Ansigt, rødt af Graad eller Drik.

Han gik med en Dusk Georginer i Haanden, men saa slapt hang Armene ned, at Blomsterne for hvert Skridt slog imod hans Ben. Saa tabte han en Blomst, men ænsede det ikke. Først da vi, hver fra sin Aasti, havde naaet Slusebroen, stod han stille, undersøgte sin Urtekost, vendte kort om og gik hele Vejen tilbage, til den tabte Blomst var funden.

Han blæste den fri for Støv og vendte atter, stedse syngende: „Jeg sørger — —!“ Paa den anden Side af Broen standsede han og sukkede uendelig dybt — nu gik vi paa samme Aasti, men jeg i passende Afstand.

Saa stavrede han med stort Besvær ned ad Skrænten, tvættede sine Hænder, stænkede de tørre Georginer og fangede nogle Vandrøllikker.

Aaen vider sig ud mod Søen, og til Venstre ligger en gammel, hvidkalket Herregaard, med stor løjerlig Have, hvor Humlestænger, Bønne-

stager og Stokroser staar i Flæng og tykke, røde Æbler dratter ned fra knudrede Træer.

Han sendte et Længselsblik ind gennem Stakittet, men ingen røde Æbler faldt ud over Gærdet til ham. Han saa forelsket paa de høje Georginer ved Havens Udkant, men ingen bøjede sig ned til ham. Et mægtigt, hvidblankt Græskar var krøbet under Gærdet i sin pure Ungdom, nu var det altfor stort og triveligt til at naa ind i sit rette Hjem igen. Det saa meget saftigt ud, og han tog en lille Knivstump frem af Bukselommen og mærkede Græskarret med et Snit. Nej — han drog Kniven til sig uden at skære mindste Rem af den fristende Hud.

Han gav sig til at gnave paa en Rugbrødsskorpe og saa imens paa de fine Georginer, som drak han Duft af deres duftløse Kalke.

Forsigtigt vandrede vi, han først, langs det frønnede Stakit, helt mod Vest, udover de store Enge. Solen stod skinnende i Havkanten, og tynde Dampe skælvede allerede over Vandfladen og op fra Engbunden.

Hvad vilde han?

Hvor var hans Maal?

Endelig var det vel naaet!

Stakkel! Han plantede Georginerne én for én i Jorden i en Kres, plantede de rodløse Blom-

ster og stod med foldede Hænder, stirrende paa sit Værk.

Saa gik han en Gang, to Gange, mange Gange med foldede Hænder rundt om Stedet, sukkende og mumlende som en Besværger.

Han gik bort, og saalangt Lyden bar, hørte jeg hans klagende: „Jeg sørger —!“

Nu vovede jeg mig hen til den underlige Plet, hvor Georginerne stod i Ring. De stod rundt om en lav Jordtue. Paa Tuen laa en Krans af hvide og sorte Perler trukne paa Staaltraad, der nu var stærkt rustet, og i Kransen var en Glasæske med et trykt gulnet Blad under.

„Jeg sørger for den Pigelil,
som gav mig hviden Haand,
som gav mig Læben rød
og fik en Ring af Guld.
Jeg sørger for den Pigelil,
jeg sørger til min Død!

Af
Jens, Peter, Jeremias Jensen,
til
Inger, Petrine Petersen
fød
i Vinderød Anno 1861,
død
her paa Egnen Anno 1882.
Hun hvile i Fred.“

— — — —

Mørket kom drivende fra de tætte Skove, Taagerne steg, og forgæves vendte Georginerne deres blussende Kalke efter Lyset — det sank og svandt.

Ensomhedsangsten tog mig.

Frem over Eng, langs Gærde og Bro famlede jeg mig Vej, til den smalle Aasti, hvor Ellestammernes krogede Grene rakte gribende efter mig.

Fra Aadybet stod en iskold Damp, og det var, som flygtede alle Smaabølgerne, rædde som jeg, for Nat og Taage.

Jeg løb i Takt med den jagende Angst, og mine Skridt gav Genlyd mod Skrænten, som om en fulgte mig paa den modsatte Aasti.

„Jeg sørger for den Pigelil!“

Det var mig, der begyndte at synge for at døve Fodslagene og mit Hjertes bange Klapren.

Om lidt anede jeg et Menneske forude, og nu fordobledes min Angst; bag hver Stamme, jeg løb imod, syntes jeg at høre et Menneskes Aandedrag.

„Er der nogen?“

Tavshed.

„Er der nogen, svar da!“

„Ja.“

„Hvem?“

„Kuns mig, Tosse Mias.“

Der var noget i det forknytte Svar, som lod mig gætte, hvem Tosse Mias var.

Vi fulgtes en Stund i Tavshed, saa brød det ud af mig med en Brutalitet, jeg selv følte: „Hvorfor ligger Inger alene der ude paa Engen? — hvorfor er hun ikke begravet paa en rigtig Kirkegaard?“

„Herre Jesus,“ klynkede han, „hun gik jo i Søen; — aahnej, ingen maa vide det, aahnej, Herre Jesus, aahnej!“

„Hun gik altsaa i Søen med Vilje? Var hun meget ulykkelig, Mias, var det Deres Skyld?“

„Aahnej, det var Niels, som kom hende i Fortræd — men det maa ingen vide, for saa graver de hende op!“

„Niels — var det hendes Kæreste?“

„Niels — det er jo min Broder!“

„Jamen, hvorfor sørger De saa gruelig over Deres Broders Kæreste?“

„Herre Jesus — forlad ham hans Skyld — *min* Kæreste var hun jo!“

Lang Tavshed.

„Sig mig, Mias, hvordan kunde De faa hende begravet, uden at nogen Mors Sjæl fik det at vide?“

Han hviskede fortroligt: „For hun drev op, og jeg passede jo paa baade Dag og Nat, til hun

kom ind — og saa gravede jeg hende ned, og nu tror de andre, at hun ligger langt ude i Søen!“

„De kunde da ikke alene slæbe hende hen til Graven, vel? Hjalp Deres Broder Dem ikke?“

„Min Broder — han er væk. Han er langt væk — i Kina eller København eller kanske i Krekenland!“

„Jamen, alene kunde De da umuligt — et Lig er tungt!“

„Hun var jo heller ikke Lig, heller slet ikke Lig — hun var en lille Fugl, saa let, saa let, med vaade Fjer — men saa let!“

„En rigtig Fugl?“

„Ja, forstaar sig, hun var *bleven* til en lille Fugl. Og saa tog jeg Fuglen, ganske forsigtigt i et Tørklæde af rødt Silketøj, og det havde Inger selv givet mig — og saa begravede jeg Fuglen, og det var Inger — aah, Herre Jesus, saa dejlig hun var!“

Lidt efter sagde han, dæmpet og bange: „Hvis Drengene faar det at vide, graver de hende op, og saa dør Tosse Mias af Sorg — — — aah, saa dejlig hun dog var!“

Inde ved Byen skiltes vi i Tavshed, og lidt efter hørte jeg ham synge: „Jeg sørger!“

JOMFRU GRØNHØJ

Henad Aften kom Jomfru Grønhøj til Gaarde. Folkene stod og drev omme ved Køkkendøren; de stejlede og sagde „Jøss“; thi Magen efter den Velhavenhed havde de aldrig fornummet.

De havde dog oplevet en Jomfru med 7 Kanarihunner, som Katten tog, og 13 hvide Mus, som Katten ogsaa tog; de havde oplevet en med 36 Særke og ligesaa mange Bukser — hun fik da kun vasket en Gang om Aaret, men saa tog det sig ud efter noget, ja, og saa havde de oplevet Sidse Duus, der stjal Flæskesider og gemte dem under Skørterne, og skjulte det stjaalne Smør i Madrassen, saa hele Gavlen kom til at lugte harsk — — men *saadan* en Finke havde de dælleme aldrig oplevet.

Som en pjosket Krage i et Pæretræ sad hun paa det toppendes Læs. Hver Lap og Bit var svøbt ind i Paklærred, saa ingen kunde ane, hvad

der var i Læsset. Da Tørklæderne kom af Jomfruen, saa man to røde Kindben og et Negerhaar, der rejste sig i en ulden Kvast over den spidse Pande — og saa holdt hun et langt, græsgrønt Futteral i højre Arm.

Efter en foreløbig Samtale med hendes Naade blev hun vist op paa Værelset, og fire Karle sokkede op med Velhavenheden, der var tung og sværlemmet at løfte paa. De vilde forbande sig helt til Paris paa, at der var *to* Senge og — en Vugge. Saa der blev Grin og Kommers i Folkestuen og bagefter Grinen i Søvne i de halmbundede Sengesteder den halve Nat.

Men Jomfru Agathe Grønhøj blev, trods sine fyrretyve Aar, oppe mer end den halve Nat. Hun maalte Stuen op, løste Paklærredet af sine Ejendele og flyttede med mageløse Kræfter hver Ting paa Plads.

Det var en Gavlstue med Vindu midt for Døren.

Paa *venstre* Langvæg kom saa til at staa: En opbasket Seng med fede Dyner, en Servante, en Kommode, et Skab, en med Damask betrukket Armstol (hvortil lænede sig det grønne Futteral), samt kom til at hænge et Pibebræt med fem Piber.

Paa *højre* Langvæg kom til at staa: Det samme + en Kurvevugge (med Bleer, Svøb, søde Æbler og Lister i Bunden) ÷ Pibebræt og Futteral.

Paa venstre Vægflade blev hængt i Række efter Størrelsen seks Mandsportrætter i Ramme — ligesaa paa højre Væg. Seks i Mahogni, seks i Guld. Manden var den samme blot i stadigt forstørrede Udgaver. Han havde Hageskæg og Griseøjne. Midt paa Gulvet stod et Klapbord med Lampe og Sykurv.

Da nu alt var velordnet, gik Jomfru Agathe hen og puslede kærtegnende op i venstre Langvægs Seng, derfra til højre Langvægs Seng — den muntrede hun med et Par solide Dask. Saa hævede hun Brystet til et tonende Suk, drog sine Sko af og gik Pilgrimsgang fra Billed til Billed. De smaa løftede hun af Krogene ind til sin Mund og trykkyssede. De store løftede hun sig selv paa Tomlerne for at naa og trykkyssede.

„Godnat, min egen Ven," sagde hun, og Taarerne stod hende i Øjnene, „og hav en velsignet Nat, hvor du er!"

Løste op for det grønne Futteral og trak frem et sortpoleret Træben med vedhængende Remme, trykkede det ind til sig, pudsede Sølvduppen og stod hensunken i stum Andagt — en Stund. Bar derefter Træbenet over i højre Langvægs Seng — inderst. Gik til Vuggen, lod den smutte paa sine Gænger, listede et sødt Æble frem og gik i Seng til Træbenet — spisende.

Bogstavret fremkvad hun et Fadervor. „For mig," sluttede hun, begyndte igen paa et Fadervor, „for Povl." Saa faldt hun i stærk Søvn, der varede en Time og tre Kvarter. Ikke længer, for da slog Fjetkjesten en Kno i Døren og brølede:

„Æ Klokk' æ hal'goen fem!"

Op sprang Jomfruen, toede sit forsovede Ansigt i jærnholdigt Pumpevand, lod en Kam rinde gennem Spiralerne og kastede en himmelblaa Klokke over de Bommesies.

Med Bagen af Haanden tørrede hun sin Mund, kyssede smaa og store Billeder til Godmorgen, stillede Træbenet op ad Lænestolen — i Futteral, puslede Sengen, tog Kjole og stram Mine paa, laaste Døren og dunkede ned ad Trappen.

Fem Minutter efter var hun i Gang med Folkemellemmaderne.

De to Køkkenpiger, som stod ved Grødgruen, havde det med at fnise, men Jomfru Grønhøj havde det med at dreje Hovedet langsomt paa Halsen, saa Ansigtet kom om i Nakken, og *se*, og der var Højhed i det Blik. Det virkede som Laag paa en dampende Gryde. Kniven smækkede over Brødet. Stablen voksede med Sekundhastighed. Knap og Rap sagde det i Pølsen, og flortynde Skiver dalede i Bunke for bagefter som morgenrøde Skyer at svæve over Brødet.

Smørret var Margarine, som nutildags paa alle gode, gamle Herregaarde.

Stine, den villeste af Pigerne, kom for at være sødtunget og sagde, hvormange Skiver de plejede at faa inden Middag. Jomfruen drejede Hovedet, *saa* og sagde:

„Hun hedder?“

„Stine Vims,“ fløj det ud af Pigen, der ellers ikke for aldrig det havde vedkendt sig sit Øgenavn.

„Stine Vims er saa god at tie, til Stine Vims bliver spørt!“

Forlegen Travlhed ved Grødgruen.

„Ragekniv,“ sagde Stine til Rikke, siden.

Karlene spankede ind i Køkkenet og smed sig paa Bordene.

„Pas aa, hun bidder,“ advarede Pigerne.

„Vel int mer end som en tandløs Mær!“ Og da Jomfruen kom fra Spisekamret, skulde de vise deres Kaallhøgenhed, men hun trak bare en Streg med Regnskabskridtet hen langs Tærskelen, pegede mod Folkestuen og sagde:

„Her er mit Dumæne, der er Jeres — gaa!“

De gik, de fløj, de luskede.

Dumæne! —

Inden Dags Ende havde hun sat sig i rystende Respekt.

Pigerne fik Øjne i Fingerenderne og Ur i Maven. Præcis var hun og skulde de være. Hendes Lige var ikke set. Flæsket ikke brændt, Grøden ikke svedet, og Kødet ikke trevlkogt i hendes Tid.

Hun gav ikke et Ord for meget og ikke en Kartoffel for lidt.

— — — —

Grønhøj var det ensomste Menneske i Verden. Hun havde ingen Slægt uden som et Par Gravstene ovre i det sønderjydske og ingen Venner.

Herskabet over, Folkene under. Alle havde de nogen at snakke med, at dele Varme med, at høre Nyt fra og give Nyt til. Kun hun stod paa sin Afsats. En stejl Mur — en plumret Pøl.

Kuskens Kone, der selv havde været Jomfru, før hun blev gift, dèr paa Gaarden, indbød Grønhøj til Gaasegilde Mortensaften men fik Afslag. Jomfruen ønskede ikke at stifte Bekendtskaber.

Al sin Fritid tilbragte hun paa Værelset, det Værelse, som ingen havde set, uden Karlene, der bar op.

Værelset havde en Ulempe. Straks første Nat mærkede hun en Kløe i Huden og smaa hidsige Stik og tænkte som saa: Det er Rejselopper. Dagen efter blev det værre. Grønhøj hørte ikke til dem, der gør Postyr over en Loppe.

Hun smurte Maden og passede sine Ting uden saameget som at ryste Skørterne. Først over Middag saa hun efter og fandt en lille Unge ikke større end et Punktum.

Det lille uhøviske Kræ. Hun satte den forsigtigt ud af Vinduet, halvt ængstelig for, at den skulde slaa sig ihjel. Imens følte hun, hvor det valsede op ad Benene. Det maatte være Moderen til den Lille.

Herregud, det var næsten Synd. Den var dog ligesaa god som en anden Slags Mennesker. Bare hun ikke havde sendt Ungen væk. Eller mon det var de skidt Koleraflner? Hun saa efter i Strømperne og fangede tre smaa Prikker.

Hønselopper.

Solen skinnede ellers pænt gennem Ruden, det var jo Novembertide, og det tørre Sand spruttede Glimmer.

Men hvad var det? Dansede Sandet? Det var i en Uro, som om smaa Hvirvelvinde eller Blæsebælge bragte det i Fygning. Af og til lød et lille Bums, ikke stort stærkere end om en Myre stamper i Jorden.

Jo, saamænd gik Dansen der!

Man kunde nemmere tælle de hoppende Blærer i kogende Vand end det Tøjeri. — — —

Og Krigen begyndte. Hun plukkede dem op, som var det modne Jordbær, hældte dem i en Vandøse, og pøste dem, naar der var tyve, ned i Hyldebærrene.

Jomfru Grønhøj var stolt. Hun var stolt og hun havde Minder. Disse to Ting kunde ingen tage fra hende. De alene forsødede hendes Livs Tragedie. Hun var stolt — og beklagede sig ikke.

Enten var Lopperne en Plage sendt fra Himlen i Lighed med de syv Ægyptere, *eller* var det et ondt uafværgeligt Skæbnetræf, som gjorde Gulvfjælene til saa gunstige Loppeudrugningsanstalter. Det kunde ikke falde hende ind at bruge Insektpulver. *Det* brugte Folk med Utøj, men Lopperne var da, Herren ske Tak, ikke Utøj, og Grønhøj var en renlig Person.

Det var hun da rigtignok, saadan som hun vadskede sig og skiftede. Hvorfor gik hun maaske med hvide Bomuldsstrømper, om ikke af dyb og ærlig Properhedstrang.

Men det gjorde hende dog saa mageløs ondt for Povl. At ikke en Gang den tomme Seng gik fri — der var noget af Helligbrøde deri. Føj!

Ingen skulde kende Jomfru Grønhøj, igen, naar hun sad oppe paa Værelset. Tankerne drev af Mild- og Blidhed, hun bevægede sig med dvælende Ynde og traadte sagte. Nede traadte hun.

som om hun for hvert Skridt hug en Jærnklo i Gulvet — oppe, som havde hun Trædepuder af Vat eller Flomme.

Hver Maanedsdag luftede hun Udstyret, d. v. s. spændte Snore paa langs gennem Stuen og hængte alle de hvide Sager op, aabnede Vinduet — og i Nattens stille Timer Døren med — og lod Blæsten pusle.

Om det saa var Bleer og Svøb, fik de deres Ophængning. Med Taarer i Øjnene saa hun paa det — hvad det dog kunde være bleven til. Somtid sang hun en Stump Vuggevise og traadte Vuggen i Takt.

— — — —

En Dag kommer saa Madam Saapken i Køkkenet, klædt i Sorg, med Muffediser og Enkeslør. Sløret havde hun hæklet af sort Kastorgarn, ganske tæt, kun med Huller til Øjne og Mund. Lidt laaddent var det, men varmede og gav Indtryk af Sorg. Hun havde set en Hest i Sørgeskaberak med Pandeklæde — det var den, hun efterlignede.

Madammen havde for femten Aar siden været Jomfru og tilbragt sine, som hun sagde „Elskovs Vaardage“ i det Gavlkammer, hvor Grønhøj og Træbenet nu boede.

Madam Saapkens salig Mand, Per Iversen, var død. Hun kom til at hedde Saapken, fordi

hans Far drak sig ihjel. I et lille Skovløberhus dybt inde i den vildsomme Skov boede Parret i deres Elskovs modne Aar. Der var idel Kærlighed imellem dem, og dog, sagde man, lignede Madammen altid et Gravvers med Sørgerand. Som for endydermere at klargøre Smertens Overmaal, kæmmede hun sit med amerikansk Olie indsmurte Haar glat ned i Panden og snurrede det rundt om Ørene som to Vædderhorn.

„Det er ligesom Graven, der dækkes af Muld," sagde hun og hev Haaret mere frem. „Naar man har haft en Sorg som mig, saa er Livsens Glæde død for immer og evindelig!"

Hun sad Enke i Hytten, Enke og Ejer alle Livsens Dage. Men Tiden blev langelig derinde under Træerne, hvor mest Simpelfolk kom for at søge Kvas. Saa var det, Madammen filerede sit Enkeslør og begyndte at gaa paa Visit hos Egnens Honoratiores. Hun kom i alle Herregaardskøkkener.

Og i Køkkenet mødtes Grønhøj og Saapken. Straks slog det dem begge, at deres Sjæle var af samme bedrøvelige Støbning. Grønhøj bød paa Kaffe i Køkkenstuen, sagde ellers ikke videre. Hun sukkede til Bollerne, Saapken til Kaffen.

„Sneen daler tyst og tæt," sagde Saapken, „Skoven ligner en Ligsærk!"

Grønhøj tav bevæget. Hun fòr videre:

„Jomfru Grønhøj — Deres Hjerterod bløder af Vemodighed som min, ogsaa *De* har haft en gnavendes Sorg!“

Jomfru Agathe sank sit Hoved ned paa Barmen og sukkede ensomt.

„Saadan maa vi to ikke skilles,“ blev Saapken ved, „øs Deres Kvide i min stumme Sjæl, saa øser jeg i Deres. Gæst min ringe Bolig paa Søndag til Sødsuppe og Klatter — ak nej, Deres Embedspligt forhindrer jo det, — men kom da saa om Aftningen, naar Skumringen spreder sit blege Lys over Skoven. Kom da. De er ventet!“

Hvorpaa lang Pavse.

Over det runde Bord fattede Grønhøj om hendes Hænder og sagde:

„Tak!“

— — — —

Søndag over Middag klædte Grønhøj sig i stramthægtet Silke med Frynser over Maven, svøbte Træbenet i det grønne Futteral, tog det i Favn og gik til Skoven.

Hun kom til Hytten, hvor Saapken sad i gloende Tørveos. Gigtvat og Æbleskiver laa paa Bilæggeren og Kaffekedlen kogte.

„Vær velkommen i min ringe Stue, Søster udi Sorgen — sei gedankt, at du kom!“ Og hun

trak Haaret frem, Saapken, og begyndte ved Kaffen at fortælle sit Livs Historie.

„Han var den bedste go'e Mand, det ved Gud i Himmerige, hvor han nu opholder sine trætte Ben. Aldrig maatte jeg saameget som smøre de Fedtlærs. La' kuns mæ', sagde han — han var jo, destoværre, af Bondeæt — ak ja, og min salig Far var ellers Klokker i Ødum, og vi omgikkes Præstens og læste Klassikeren i Orgenalsproget!"

„Hva'?" faldt Grønhøj ind.

„Aah . . naah . . det er . . saadanne, det er f. Eks. den tyske Grammatikus paa tysk og den danske paa dansk — han hedder Saxo, og Holberg, Fader Holberg ligedanne paa dansk. Men . . pardoner mig . . Jomfru Grønhøj, Deres Navn er saa sommerligt, det dufter af Urter — har de ikke nydt en god Optugtelse, om jeg maa spøre?"

Grønhøj dæmpet: „Jeg har da læst om den flyvende Hjort af ham Kristian Winther — det var ogsaa paa dansk Orginelsprog, tror jeg, men min Far var ellers Møller i Fjenneslev!"

Og hun aabnede Munden paa vid Gab for at sluge flere af Saapkens fede Ord.

„Og nu ligger han i hans salig Grav under Bosbom og foldede Hænder i Sandsten. Det er, som skulde jeg kvæls, naar jeg tænker paa ham

. . . og den velsignede Appetit han havde. Jeg læste jo for ham, for at moderere hans Aand i større Former. For Aandens Flugt, sagde jeg, den kommer det an paa. Og vi fløj gennem Aladdin og Greven af Monte Kristus og Kingos Psalmeværk . . . Per forlod mig, men han biede i tretten Aar og en Kvart Maaned. Derfor gik jeg ikke i Rettes med Himlens Forsyn. Per besøjer mig i Drømmens natlige Timer, og vi skal mødes . . mødes skal vi end en Gang . . . Ak, Jomfru Grønhøj, De maa, De skal høre mit Livs den tungeste Sorg. Jeg har mistet . . mistet (her fattede hun fortvivlet om Grønhøjs Haand, saa Kaffen skvulpede over) . . . ser De med en *Moders* Øje, hører De med en *Moders* Øre? Jeg har mistet mit Livs Forlængelse, mit Haab, mine Drømmes grønne Enge . . . mit eneste, eneste Barn!“

Lang Pavse.

Grønhøj vil sige noget, men fattes Ord.

„Jeg forstaar, De mangler Ordets heldige Naadegave, men Tak for Viljen, Deres Aand er redebon. Jeg overlever det ikke. Dag og Nat tænker jeg paa mit lille, døde Barn, min dejlige Dreng. Hvem véd, maaske var han bleven Skovridder! . . . Jeg hører Dødsklokkerne ringe i de mørke Trær, jeg ser Dødsenglen flyve gennem

Sneen. Min Dreng, min Dreng, hvi haver du forladt din sørgende Mor?“ . . .

„Hvor gammel var han,“ fik Grønhøj frem.

„Fem Maaneder, det Englebarn, fem Maaneder!“

„Døden kommer til unge og gamle,“ huskede Grønhøj paa og spurgte: „Hvad hed han?“

„Hed — han blev ikke døbt. Han skulde lydt Navnet Edouard Romolus Iversen, men Per var obsernæsig paa det Punkt, og saa blev han ikke døbt!“

„Herrejesus, men hvad døde han af?“

„Ih, kæreste Grønhøj, han var jo dødfødt. Fatter De *saa* min ordløse Jammer?“

Grønhøj saa forbløffet hen til Træbenet, der laa paa Enkesengen.

„Sagde Per Iversens Enke ikke, at han blev fem Maaneder?“

„Ak jo, fem Maaneder, kuns fem og ikke ni, som andre Mødres Børn. De fire sidste naaede han ikke at opleve. Han kom for tidlig — det var lige akkurat, man kunde se, han var af Mandkøn. Men De aner ikke, som han var dejlig, og saa klog han saa ud, min lille Edouard Romolus. Kald De ham bare saadan. Nej, man kommer immer aldrig over den Slags Sorger!“

Grønhøj sagde: „Nej, man er jo ensom alle Dage!“

„Og nu ligger salig Per jo ved ham . . for jeg fik ham da begraven, men uden Præst . . . det luner altid i denne hersens Frostkuld, men jeg var ligegodt saa bange, at han skulde klemme ham. Edouard Romolus var jo saa spæd, og salig Per vejede sine Hunner og Halvfjers . . . Og der var heller ingen Ringning, men saa tog jeg Dørklokken af og ringede i hele to Timer over ham, og naar det er Jul, saa stikker jeg altider en bitte Julegran over paa Graven med et Flag og et Par brune Kager i Toppen. Han kunde d'anne gøre ved, at han ikke blev døbt! Jeg ser De forstaar mig (Grønhøj tudbrølede), Tak for det!“

Men da hun bad om Livshistorien, rødmede Grønhøj gennem Taarerne: „Det er saa flavt at tale om en sæl — men en anden Gang!“

Lempeligt drejede Saapken Samtalen hen i mere livlige Spor:

„Hvordan gaar det med de kære smaa Lopper, jeg mindes dem grant fra mine Jomfrudage?“ spurgte hun.

Ok ja! De talte længe om det.

— — — —

Paa Vejen hjem bed og stak det i Grønhøjs Samvittighed. Det var, som havde hun en Møg-

greb stukket tværsigennem Hjertet. Ja, hvad kunde de bitte Kræ gøre ved, at deres Tunge var en Braad? Sæt de nu paa Dommens Dag kom og krævede Regnskab for deres Liv.

Saa huskede hun paa alle de Lam og Grise og Kyllinger, der havde ladet deres Liv for Slagtekniven. Men det gav ingen Ro. Dem dræbte man jo for selv at leve. Det var Nyttedyr. Lopperne derimod kunde hverken spises, sælges eller stoppes ud. Og de var ligefuldt tænkende Væsner — som nu paa Loppeteatret i Aabenraa. De kørte i Guldkaret, de trak en Kanon og sad paa Vipper. De var snarere klogere end vi andre.

Uh!

Ved Træbenet tog hun det hellige Løfte, *aldrig* mere at undlive en Loppe — trods det, at hendes Blod var sødt, mens Saapkens var surt.

Og hun sov roligt den Nat til aarle, mørk Morgen.

— — — —

Saapken kom, trods Sommerheden, i Enkeslør og Muffediser.

Hun kom for at høre Grønhøjs Historie.

Da hun saa de to Senge, sukkede hun, da hun saa Vuggen, græd hun. Grønhøj sagde: „Lad os begynde med Begyndelsen. Det er jo nu Povl, ham dèr, og ham dèr og ham dèr. Det er Povl

allesammel. Dèr kostede han fire Mark og otte — det var jo i Markernes Tid, og dèr i Mahogni blev han tre Rigsbankdaler, men dèr er han mest kostelig — femten Kroner og halvtreds, men det er nu da ogsaa ægte Guldforgylling, sagde Glarmesteren. De bitte Skidt der østen for Pibebrædtet, de var rimelige, for at tale om det da. Og sig mig nu — ser han ikke ud af det Gode, Povl?“

Saapken: „Spørg ikke. Hvilken haarfager Fylde! Han er frodig som en Abildhave, og som han ligner sig selv . . . Navnet er kanske mindre romantisk, dog kender jeg en Kammerjunker, der hedte ligedan. Han døde . . . aah ja, Forkrænkelighed er vi alle. Man kunde gar tro, de var tagen efter et og det sæl samme Kontrefajus, alle til Haabe!“

Grønhøj: „Ih, men, jamen det er de mænd ogsaa. Jeg havde jo kuns et, og det havde Kroholderen i Skannum tagen — han var ogsaa Fotograf. Men saa var'et, ligesom jeg nu vil sige, jeg fik Raad til det, lod jeg ham tage om igen og om igen i større og større Omkres. Hvert Aar forærte jeg mig selv en i Geborsdagspersang, ligetil jeg havde Dusinet fuldt — saadan for alle Aarets Maaneder.“

Saapken: „Jamen Begyndelsen af Historien, hvordan det gik til, det Hele?“

Grønhøj (undselig): „Det var, at han ku' li' mig og jeg ku' li' ham!“

Saapken: „Og saa, tilstod han saa sin Elskov, bejlede han?“

Grønhøj: „Bejlede — ih næ' — næ min Far havde jo Møllen, men Povl havde jo Træbenet, og det var i Vejen, for han vild' ellers gerne have haft Møllen, der hørte atten Tønder grøn Jord til. Men saa sku' han i Skrædderlære, for naar han siddede sig op paa Bordet, behøfte han kuns at spænde Remmerne af, saa var der ingen Ublu-hed mer ved det Ben. Men jeg holdt jo saa inderlig grangivelig fast. Jeg begyndte med Sengene, det kom jo af Sparebogen.“ . . .

Saapken: „*Det* er Kærlighed, *det* er Kærlighed!“

Grønhøj: „Men Far gav aldrig sin Mindelse, han sagde (græder), at Povl var et Lusedrog, og han vilde aldrig give mig til en, der ikke var af Kyd helt og holdent. Men ku' Povl da gøre for, at han kons havde ét Kydben? Det andet var ikke meget nydelig, for han var jo fattig, det var Povl, men det var altid helt og rent og malet sort. Men siden saa døde Mor, og Far skiftede med mig og Søster Ane, som ogsaa døde siden, og jeg

fik to Hundrede Rigsdaler. For dem købte jeg det andet og til Geborsdagen fik Povl Benet. Det var drejet af en Kunstdrejer i Hadersley — af Ibentræ, og drejet saa skønt, saa Stolebenene i hendes Naades Kabinet ikke er drejet skønnere. Og Doppen var af det pyreste Sølv fra et Livspænde a', som jeg lod smelte!"

Saapken: „Det er vidunderligt, det er ædelt, ligesom da Edouard Romolus var faret heden, saa sagde salig Per: Ta' mi' Øwn, sagde han — for salig Per *var* jo af Bondeæt — ta' mi' Øwn, sagde han, men hold op med at tvine, ellers bliwwer du blind som en Hundhvalp. Saadan vilde Greven af Monte Kriste ogsaa have handlet i Deres Sted. (Deklamerer:) Hun smelted Livets Spænde, saa det blev til Dup paa hans Ben . . . ædelt, ædelt. Jomfru Grønhøj!"

Grønhøj: „Nej, aahnej. Men Far han var saa uun paa mig, han puffede til mig og mugned hele Dagen, enten jeg saa gjorde Flæskekage eller Ærtevælling til ham. Saa tog jeg ud at tjene, som Jomfru, først paa Korup og sidenhen paa Løvendal. Aah, Gud i Himlen! Hver Aften bad jeg to Fadervorer, for min Povl; han var noget glemsommelig af sig, om han sku' hænds at glemme sit. Møblementet havde jeg, og jeg syede jo paa Ustyr!" . . .

Saapken: „Men Vuggen, kære, end Vuggen da?“

Grønhøj (rødmende): „Den købte jeg ogsaa, for man ku' jo aldrig vide, hvad Vilje Vorherre havde med En. Det var saa betryggeligt. Men forstaar sig, den var duget ind i et gammelt Lagen — saa ingen ku' ha ondt af den!“

Saapken (fortvivlet): „Edouard Romolus . . .“

Grønhøj: „Og Povl var jo emellertid kommen a' Skrædderlære og fik lært at sy Skotøj. Han kom om paa Herregaardene — for han var saa nylig og fidel af Væsen — baade paa Favelse og Langhøj, og han syede af Gimmerlam og Kid og Silkemorin med Hæle undernejen, ikke større end som en Flasketol. *Saa* var det . . .“

Saapken: „Hvad var . . . sig det, jeg kvæls af Spænden!“

Grønhøj: „Saa var det, han spillede det væk i Sjavs til Kusken.“

Saapken: „Hva'?“

Grønhøj: „Benet! Og jeg, som to Gange kosted ny Polletur, for han sled jo. Der laa han uden Ben, og Greven sagde — det var paa Favelse — at han var fuld. Han havde nok nemlig spørt Komtessen, om ikke hun ku' vært saa villig og unde ham et bitte Kon Silketøffel til at tage paa Stompen, og det var egenlig, for at sige

det da, *det*, som han, Greven, blev saa besialsk vred over. Han skrev til mig, ligesaa fortvivlet som det hele var tilgaaet, og at hvis jeg ikke skafte ham Benet igen, saa dronede han sig i . . . i . . . nej, jeg kan ikke sige det!“

Saapken: „Mergelgraven?“

Grønhøj: „ . . . Møgkulen . . .“

Saapken: „Jo *De* har tømt Lidelsens bedske Drik til Bunden!“

Grønhøj: „Jeg maatte jo saa give Kusken tretten Mark for Benet, men det var jo af Ibentræ, men at han ku' næn'et!“

Saapken: „Den brødefulde Mand! Men knælede han da ikke paa sine barestens Knæ og bad om Tilgivelse, som skrevet staar?“

Grønhøj: „Han ku' jo ikke saa godt knæle. men han sagde: jeg gør'et aldrig mer, og det troede jeg ham paa!“

Saapken: „Saadan tror hver elskende Kvinde, som paa Sol og Maane og den hellige Enfoldighed . . .“

Grønhøj: „Men Povl, han sveg mig . . .“

Saapken: „Sveg han? . . .“

Grønhøj (grædende): „For han tog Trine Væ-vers, og det var kons for den rødbrogered Ko, og den byttede hun hen for et blomstret Sengeomhæng. Der hænger din rødbrogered Ko, sagde

han til hende, naar de var uens. Det sagde de til mig (græder).

Saapken: „Og Dem, som gav ham Ibenben med Sølvbeslag! Det er gruligt, det er forfærdeligt — skal vi ikke standse for iaften. Jeg forgaar af Spænden og Medfølelse!“

Grønhøj: „Jamen vi kom jo ikke til Slutten, det værste kommer sidst!“

Saapken: „*De* er det værdig — De skal bære det i Sol og Blæst, ved Dag og Nat — jeg begynder imorgen.“

Grønhøj: „Paa hva'?“

Saapken: „Enkesløret natyrligt, Enkesløret. *Vi* to kan bære det, thi vores Sorg aflader ikke. Og jeg har Gørn . . . fra mit eget . . .“

Grønhøj: „Inderlig Tak, men hvordan kan man snyde Næsen med saadan et ned for Ansigtet?“

Saapken: „Man hæver det blot. *Jeg* bruger ellers altid Lommetørklæde. Jeg vil betro Dem. arme Veninde, jeg havde nogle gamle, med Respekt at melde Særksemisser — dem skar jeg i Rudere og lavede Lommeklæer af med Navn paa. Men salig Per — *han* snød jo destoværre Næsen i Fingrene.“

Grønhøj: „Jeg har da ogsaa Lommeklude, tolv, et helt Dusin. Povl har forært mig dem til

Mikkelsmarken og saa nænt jeg da aldrig at bruge dem. Gud forlade mig; men jeg holdt saa bitterlig af ham i levendes Live.“

Saapken: „Skal vi ikke gemme Resten, til Solen en Gang har svinget sig om Jorden og det atter er bleven Aften?“

Grønhøj: „Aahnej, jeg vil helst nu, det er saa flavt at snakke om én sæl.“

Saapken: „Ja, hvad tales skal, maa ikke ties — tal.“

Grønhøj: „For vi kom til Trine Vævers, men hun *var* en So. Jeg sad og sanked paa Græmmels og var færdig at gaa til af Sorg og Ynk. Det var ulidele Aar. Og de fik fem Børn, men Trine past hverken dem eller ham. Den størst har rendt med Posen, og det forskyldt alene hun — for Povl var bleven saa tungsindet og urimele. Og ved de Tider døde min Far og havde testementeret hele Møllen og Jorderne og det hele til Lars Sognefoged, uden at betænke mig med et Øre . . .“

Saapken: „Oh Kval og Kvide! . . .“

Grønhøj: „Jeg vented kuns paa, at min Jammer sku' faa en Ende — og imens blev det til, at *han* døde (græder.) Han kom i Jorden som Fattiglem. Jeg havde ikke sat mine Ben hos hende, men da *vild'* jeg derner. Giv mig mit Ben, sagde

jeg, det er mit, for det er mig, som har køft det. Det er mig, som har kostet Polletur og køft det tilbages fra Lars Kusk, sagde jeg, — giv mig mit Ben. For jeg var saa gal. Men hun, den Somikkel, hun skrubgrinede mig ind i Øjnene. Tror hun, vi er Krøser, sagde hun. Benet er saa slidt og skraft, at ingen vil undvær en Skive Flæsk for ham, men vil hun køv' ham, staar han ligemeget i seks Kroner og halvfjers, foruden Sølvet at regne, som han har sviret op, den Didrik . . ."

Saapken: „Hun var nok af Simpelfolk, det Fruentimmer, det hører man straks af Tonen?"

Grønhøj: „Ja, hun *var* en So. Men Benet *vild'* jeg ha', for det var mit. Og det var ligesom det bedste af Povl hang ved det, — naar jeg tænker paa Benet, tænker jeg ogsaa paa Povl, og saa gav jeg seks Kroner og halvfjers!"

Saapken: „Ja, Rellekier bliver allenstund immer kosteligere med Tiden!"

Grønhøj: „Men ved De, hvad at hun sagde. — Han vilde elles have det med i Kisten, Povl, sagde hun, han vilde ikke komme til Vorherre med kons et Ben, og det var der jo ikke noget at sige til, naar han nu havde siddet sig det for, — men jeg var saa forlift i det forskrafte Ben, at jeg ikke ku' gi' det fra mig. Saa betalte jeg hinner syv Kroner ekstra, at Snedkeren ku' gør

et nyt, som han ku' ha' Fornøjels' af at ta' med i Kisten. Men der ska' ingen Dop paa den, sagde jeg, for dèr, hvor han ska' hen, behøver han ikke at slide paa Benenderne. Vi enedes saa om, at det sku' vær' af Eg — og det fik han saa vel med sig. Men bagætter saa byder hun mig ind at *se* paa ham, men det vilde jeg ikke. For det er *din* Mand og ikke min, sagde jeg, og man ska ikke begære Næstens Okse, Asen, Hustru, Mand, som skrevet staar. For jeg havde jo Povl i Hjertet og paa Vægen — og saa Benet. Og aldrig sov jeg siden en Nat, uden at osse Benet laa ved mig. Men jeg fik det jo poleret op og kostede en splinterny Sølvdop. Guldsmeden graferede saa paa Sølvdoppen — det var ti Øre for hvert Bogstav — „Agathe og Povl forente' i Ungdomskærlighed, som bestaar udi Himlen. Amen". Se kons — se kons (hun tog Benet og drejede det, at Saapken kunde se). Og saa er ellers min Historie ved en Ende. Uden som det, at naar jeg er sovet hen, saa ønsker jeg, at faa Benet i min Kiste!"

Saapken: „*Jeg* skal sørge for, at Deres Ønske bliver en fuldgyldig Lov — — — ræk mig Deres Haand, store Søster udi Sorgen!"

Grønhøj (forlegen): „Der var et Kon endnu, men det kunde lyde af Storagtighed: Jeg havde saadan en stor Lyst til at skænke hele mit Møble-

ment og Povls Billede til Nationalmuseumet i København eller maaske til Rosenborg Slot, dèr samler de jo paa gamle Møblementer, og mit er snart over tyve Aar gammelt. Det var saa rart at vide, at det Hele blev staaendes paa én Plet i mange Tusind Aar. Og paa de Museumer kommer jo en farlig Masse Folk, og saa ku' de da se, hvadfor køn Karl han er. Det var vel mest passele, de fik Benet i Tilgift, men jeg synes nu, det maa ligge ved mig i Kisten — paa det, at Vorherre straks ka' kende mig fra hinner Somiklen, der ligger paa Sognet. Og paa Gravstenen ska' tegnes i luende Guldforgylling et Hjerte og undernejen Agathe og Povl i Slyngninger — *saa* ku' jeg hvile trygt til Dommedag!"

Saapken: „De skal komme til at ligge Lig med Enkeslør og Kastormuffediser, saasandt jeg sørger over Edouard Romolus til min snarlige Død."

LANDSBYSKRÆDDEREN

Hytten laa oppe paa Bakken i gloende Solhede, med Bistader for og Bistader bag, omgivet af en Vold af Bistader. En gammel blindøjet Køter bevogtede hele Herligheden. Inde i Hytten sad tre gamle Mennesker, to af Hankøn og et af Hunkøn, paa det slidte Bord under Vinduet. Dette havde en Gang for et Par Snese Aar siden været til at aabne, men var nu vel rustet fast, og Ruderne, som àldrig blev pudsede, havde faaet allehaande mærkelige Farver, hvilket hindrede Solen i at brænde de gamle helt op.

Man skulde tro, Stemmebaandene ogsaa var rustet fast, saa stille var der i Hytten.

Skræddersaksen flaaede Vadmel, Persejernet hamrede Sømmene flade, og den grove Tviltraad rispede gennem Tøjet med Raslen som af Papir.

Men ikke et menneskeligt Muk hørtes der.

Hunkønnet var endnu mere arrig end Køteren udenfor Døren, og hendes Knokkelfingre borede sig ind i Knaphullerne med et sandt Raseri og

syede Lommerne fast med Ryk i Traaden, som vilde hun kvæle en eller anden Fjende ved samme Lejlighed. Hendes Ansigt bestod af Kopar, to gule Hugtænder mellem stride Skægstubber, en stor Hagevorte og en lille spids Næseantydning.

Ved hendes Side sad en vissen Skrælling, der saa ud, som var han lige bange for Hunkønnet tilhøjre og Kæmpen tilvenstre. Han krummede Krop over Vadmelsbukserne, krummede Arme og Fingre og Hals, og syede med hastige jomfruelige Sting og smaa sky Blink til Siderne.

Kæmpen sad stor og rank med mægtige Hornbriller paa Næsen, i solbrændt Skjorte, med solbrændt Hud og godt Humør fra den hvide Sok til de sidste tjørnede Haarrester. Ansigtet var fyldt med hvide Skægstubbe, der lignede Synaalespidser, og under Hagen groede et Purr af lange hvide Haar, der levende mindede om en Bunke Rigarn i Vilderede.

Da Solen begyndte at gaa ned, rejste Kæmpen sig med et Bump, saa Hunkønnet og Skrællingen for i Vejret.

Kæmpen tog en tyk Bog, et Stykke Rødkridt, skrev Tal og Bogstaver i Bogen, Tal og Bogstaver paa Loftsbjælken, gik ud til Bierne, lokkede dem frem, jog dem ind, undersøgte Køterens Bistik og gik atter ind i Huset.

Hunkønnet lavede Aftensmad, Surgrød med Valle og Sirup, og snart sad de tre og skovlede i sig med store Hornsker. De langede til Fadet, Kæmpen værdigt, Skrællingen iltert og sky, og Hunkønnet arrigt. Saa slikkede de Skeerne, tørrede dem i Armhulen og stak dem i Lommen.

Nu skete der noget sælsomt.

Med uhyre Armbevægelser, Hoveddrejninger og Mundvridninger begyndte en Art Passiar. Ingen sagde et Ord, men med Mellemrum lød et Hyl eller en gryntende Murren. Hunkønnet lod til at blive vred, hun smældede Skrællingen en Lussing, saa det sang, men Smældet blev kun hørt af Kæmpen.

De to andres Høreredskaber var rustede fast. De var døvstumme. Medens de udfægtede deres haandgribelige Kærlighedserklæringer, svøbte Kæmpen et mange Alen langt Uldklæde om sin Hals, trak et Par høje Skaftestøvler paa, puttede en Papirspakke ned i dem og begav sig paa Vej.

Han styrede tværsover Markerne med en ophøjet Ligegyldighed for Næstens Korn og standsede først ved Skolelærerens Bolig nede ved Kæret.

En Gynge hang i en Galge, en Dreng dinglede frem og tilbage i Gyngegalgen ud over Kæret, der var grønt af Andemad. Ænderne skræppede,

Tudserne sprang og Drengen hujede: „*Mi Oll'fuss, æh, mi Oll'fuss,*“ hvilket betyder Bedstefader.

Nogle Minutter efter sad „mi Oll'fuss“ imellem en Flok gamle, yngre og unge Mennesker ude paa Skrænten ved Kæret. Alle havde de noget, „mi Oll'fuss“ skulde hjælpe dem med. En vilde giftes, men manglede Bryllupsklæder, en anden havde Bryllupsklæder, men manglede Brud, en havde en Brandbyld, en havde Hold i Lænderne og en kunde ikkę faa Vand i sin Brønd.

Kæmpen vidste Raad for alt.

Brandbylden snittede han i paa Stedet, og Holdet fik en Omgang Gnidning, der lignede en Dragt Prygl, undt af et godt Hjerte. Han med Bryllupsdragten fik taget Maal — og en Brud til den anden lovede Kæmpen at skaffe.

Mængden listede af, Klokken var otte, det var Sengetid. Kæmpen, Barnet og Skolelæreren sad alene paa Skrænten.

„Hudden gor'ed?“ sagde Kæmpen.

Skolemesteren beklagede sig over sine seks egne Drenge og Konen, der kun rendte til Bønnemøder.

Den store Næve gravede dybt i Støvleskaftet og trak en Pakke op. Det var Papirspenge.

Han tog et Par Sedler ud, gav Skolemesteren dem til Drengene, og bad han besørge Resten til

Aalborger Borgmesteren, hvor hans anden Søn — Skolemesteren var den ene — var i Kost.

Denne Søn af tredje Ægteskab var hans største jordiske Stolthed. Drengen skulde studere og skulde lære Dan'else. Derfor blev han, da Moderen var saa heldig at dø, sat i Kost hos selve Borgmesteren.

Kæmpens Koner havde alle havt en travrig Skæbne. Af Naturen hadede han nemlig Kvindfolk for deres onde Tunges Skyld. I to Snese Aar havde det arrige Hunkøn været Skræddersvend og Husholderske hos ham, — Skrællingen var ligesaa gammel i Gaarde.

De to var jo nødt til at tie, og da Kæmpen tav af Lyst, gik hans arme Koner én for én og talte med sig selv, til de døde.

Kæmpen var litterær. Han læste Blade, baade dem, der var et Aar, og dem, der kun var en Dag gamle, og han fulgte med i alle Samfundsspørgsmaal. Særlig interesserede han sig for Opdragelse, og vé den Husmand eller Gaardmand, der ikke tog ham med paa Raad med Hensyn til Sønnernes Livsstilling.

— — — —

Tiden gik, Drengen blev Student og gik i Hundene. Skolelæreren døde og en ny kom i Stedet.

Han ejede en Cycle.

Den Cycle var noget vidunderligt der paa Egnen og ikke mindst for Kæmpen. Dag efter Dag havde han læst om Cycler, om Træning og Mesterskabsløb men aldrig kunnet danne sig et rigtigt Begreb om selve Apparatet. Han tænkte sig det som en Tromle.

Men fra nu af sad Hunkønnet og Skrællingen og syede og pressede alene. Kæmpen lagde store Planer og studerede Cycler og Cycling. Hans Bog med de røde Kridttal laa ubenyttet hen, — Loftsbjælkerne blev spindelgraa, saa de røde Tal ikke mer kunde læses igennem.

Bedriften, som det hedder, forfaldt.

Men stadig kom Egnens Ungdom og fik Vadmelstøj til Brudefærd og Udvandring; ingen betalte, alle havde Kredit.

Kæmpens Kistebund var endnu fuld af Strømpeskafter med Kobber og Sølv og Seddelpakker, og i Bogen stod for mange Tusind Kroner ubetalte Vadmelsklæder.

Men Kæmpen gik rundt i Landsbyen og talte og forklarede og lokkede og bad. Man sagde, han gik i Barndom, men det var slet ikke sandt. Hans Idé var stor og god, Tiden var blot ikke moden for den endnu.

Hvad Kæmpen vilde?

Jo, han vidste, at det lille Land truede med at blive overbefolket. Han vidste, at Udførselen paa England kunde standse naarsomhelst, han læste om Kaninavl, Kraftfoder og Landmænd, der forlod rige Gaarde og gik i Armod — og *han* vilde hjælpe dem alle. Ideen var kortelig den, at alle Egnens Smaadrenge — og siden andre Egnes med — skulde opdrages til Cyclister.

Skulde anbringes paa Cycle fra deres spædeste Aar, skulde træne og slide og blive overvættes duelige. Og saa — *saa* skulde de udvandre, eller udføres, hvad man nu vil kalde det, og gaa til fremmede Lande og vinde Guld, Hæder og Mesterskabspokaler.

Han regnede snildt ud, at Gaardmandssønnerne burde være Amatører, hvad der var det fineste, og Husmandsdrengene Professionals, hvad der gav mest af sig.

Men desværre nu forleden Dag gik Kæmpen hen og døde, og *skønt* han efterlod Kistebund, Loftsbjælker, Skrælling, Hus og Hunkøn til de smaa vordende Amatører og Professionals, sagde Folk *dog*, at han var gaaet i Barndom.

Utak er Verdens Løn.

NORDEN FOR LOV OG RET

I Mørkningen kørte saa Dagvognen ud fra Købmandens Gaard. Bønderne var fede, Sæderne magre, ikke et stod tomt.

Det var Nytaarsaften med Kulde.

Inde i Vognen osede og glødede Tobakssnadderne omkap med den lille Bliklygte, som dinglede søsygt frem og tilbage under Loftet.

Saftige Eder skvulpede ud i den røgsvulmende Luft. Kort kom frem og Brændevinsflasker klukkede. Talen var ikke pæn og ikke stilfærdig.

Som en Mus i Løvebur sad her en lille Pige og saa sig om med bange Øjne. Hun turde knapt drage Aande, og al den Blussel, hun ejede, føg op i Kinderne — det truede med Graad.

Time efter Time sad hun og blev klemt med Brystet sprængende fuldt af Angst og Tobak — og saa var hun sulten. Naar Bønderne pavserede mellem Omgangene, skød de til Maals efter hende

med Vittigheder, der bed værre end Brændenælder, skønt hun ikke forstod dem.

Mørke var nok en fæl Ting, men hun vilde dog meget, meget hellere have gaaet de seks Mil lige op til Skagerak.

Fra Morgenstunden havde hun tumlet om med Tog og Færge og mere Tog, og saa denne sidste endeløse Kørsel. —

Først Klokken ni var de ved Vejs Ende.

Vildt og skræmmende brølede Havet, at her var min Tro Skagerak og Jammerbugten og Bulbjerg.

Den lille Pige blev flyttet over i en aaben Vogn med viltre Heste og sekstenaarig Kusk — hun begyndte at føle sine sytten Dameaar!

Karlsvognen stod solidt nok paa Himlen, og Klitterne var fornøjelige som Slædetur at jumpe igennem, og Havet, pyt, det løb da ikke vildere, end at man sagtens kunde vinde en Tagfat fra det.

Den lille Pige kom fra den aabne Vogn ind i en lækker, lunken Stald og derfra ind i et Køkken, hvor Lyngen stod i Stak fra Gulv til Tag, og Soden hang som frisk Tjære over Gruen, og Ænder og Høns kaglede omkring og sprættede Jord op. Hvermand kunde se og lugte Gaasen i Gryden og Æggebuddingen i Kobberformen — og Fjerdingen med Ansjoser.

Inde i Stuen var strøet let med Halm og Havsand, der knaste af Konkyljer, naar man traadte til. Et Skab af Kamfertræ drev Tanken hen paa Møl, en ildrød indiansk Fjerbusk kaldte Cooper frem, og Globusen mindede svært om nylig overstaaet Skoletid.

Dèr i Huset fandtes ikke Overflod af Senge — den mægtige Vugge med Gænger og Gaasedunsdyner var virkelig flyttet ned fra Loftet og stod til Afdampning, for at den lille Gæst kunde faa blødt Natteleje.

„Tømret den selv," sagde Onkel, „kunde aldrig vide, hvor fed en Bid Storken gabte over!" — — mere Blussel.

Men Gaasen kom og Ansjoserne og Buddingen, og det hele blev Fest og Støj. By og Land mødte hinanden, to Verdener — der var noget at drøfte!

„Siden skal vi til Dansebal," sagde den sekstenaarige Fætter.

Astrid havde kun danset hos Familier fra syv til tolv efter en varm Ret med Rødvin; hun var benovet ved Tanken.

Ikke Snak om den Ting, Tøjet paa og afsted.

Hver bar sin Blændlygte, og frem gik det over den stride Lyng, over det flyvende Sand til Havets stærke Marschmelodi.

Denne Gang kom hun ikke først ind i Stalden — saa fint Traktemente kunde Husmandsenken ikke byde sine Gæster, — nej, man dumpede lige ind i Festsalen. Ved Bordet under Vinduet stod en nydelig Opdækning af Salt og Ferskt og Fedt, Brødet laa i Babelstaarne, og foran hver spisende var en Træbrik.

Paa den spiste man „hvadsomhelst“ med Fingre og Tollekniv, men i Rødbedekummen stak en prægtig Slev. Lille Astrid var ynkelig mæt, men fik at vide, at landlig Høflighed fordrer evig Appetit, og hun maatte da strænge sig an.

Dansen gik saa let bagved hende. Hele Gulvet bølgede som et Dæk i Storm. Par efter Par med Piber i Munden valsede rundt paa Hosesokker og i Skjorteærmer, Mændene da, — for Kvinderne var tullet ind som Svøbelsesbørn med Sjaler og Skørter, saa de struttede lige meget foroven og forneden.

Den Harmonika manglede fire Toner, og naar de fire Toner kom, sagde det „Suk, Suk“ i den, men det angav Takten saa godt. Da Astrid stod fra Bordet, blev hun grebet af en stribet Vest med broderet Bukserem og Tordenskjold paa Piben, mere oversaa hun ikke. Han sagde du, og sagde, at hun var Fa'n æde mæ en fin Postelinstøs, og andre af den Slags eksotiske Komplimenter.

Astrid fik Kvalme som efter sin første Cigaret.

Ovre i Stuekrogen — Stuen var endda ikke fabelagtig stor, saadan omtrent som to Sporvogne — var en underlig Tingest, et Skab med Bomuldsgardiner for, vistnok. Gardinerne svansede op og ned sammen med Gulvet. Men i et roligt Nu saa Astrid til sin gruelige Befippelse et gulrynket Fjæs række sig frem mellem Gardinerne.

„Ka' a da itt ha Row aa krepir i Fred — I ku' helsen nok went med den Baslering te a æ' putt i æ Kiist!“ —

Hun stak en truende Haand frem. „Aa, hold Kæft, dit arrige Spektakkel,“ raabte Sønnen i Huset, „stik hende en paa Bimpelen!“ Konen gik stilfærdig hen med en Snapseflaske, men den Gamle kylede den hen ad Gulvet, saa Skaar og Brændevin spredtes videnom.

„Den Havheks“, mumlede En. — Der blev fejet sammen med Lime, og Dansen tog atter fat. Astrid sad i et Hjørne — — var Landet *saadan!* —

Lidt efter hylede det inde fra Alkoven: „A kwæls, a kwæls!“ — „Hu kwæls, Mowr!“ brølede det rundt om, og de styrtede til med Drikkevarer.

„Dæ'len ta' jer, I leed Øgelpander! — yh a kwæls, a kwæls!“

Konen i Huset stod midt paa Gulvet og bad Fadervor paa Degnedansk efter Bogstaven. Harmonikaen faldt ind med: Hvo véd, hvor nær mig er min Ende, og Gæsterne sang med.

Ved Slutningen af Verset lød et Vræl, Hovedet for ud mellem Gardinerne, stirrede vildt og plumpede tilbage.

Hun var død.

Astrid græd, og Kvinderne snød deres Næser i Fingrene: Bare Jorden itt var saa frossen, at Liget maatte vente til Fastelavn! — Konen laante to Skillinger til Øjnene, tændte Tællelys foran Alkoven paa to Stole og sagde: Herrejøss, Herrejøss! — ikke andet, men det sagde hun hele Tiden. Saa gik hun for at lave Kaffe, og imens forlystede Gæsterne sig med en stille Sjavs og Langspyt efter Ovnkrogen.

To af de ældre Mænd snakkede og spiste Kandis til røget Faarelaar.

„Ded e de' a tøkkes, Ane Jens Kohul," sagde den ene til Konen i Huset, da hun kom med Kaffekedlen, „at næ'renstid do ka' went mæ aa faa hinner i Jorden te næst Manda', saa ska' pinte Joswa Madsen aa mæ kør hinner saa fint a Bøj, for saa ska' a lywell te Thiste med Svin, og hun ka' gæren age mæ te æ Kærregoer!"

„Lo Jens itt under saarten Muld, Joswa Madsen, sku' a gæren ha bydt dæ en Daler for Besværen, men nu maa du nøjs med Æren og ha Tak te!“

Han fik en slatten Næve og Gravøllet blev drukket i Cikoriekaffe.

„Ka' man kald de' for Da'nels,“ spurgte Møllereren, der var opdraget paa Fattighuset i Holstebro By og derfor bestandig pralede af sin Lærdom, „at de' gamle Mormeldyr ligger sig til at himle en højhellig Nytaarsnat, naar vi andre fejrer den glade Jul!“

„Hon had'et i Hjertet!“ sagde Konen i Huset undskyldende, „lissom min salig Mowr!“ — — —

Paa det Tidspunkt fandt den Sekstenaarige for godt at bryde op. Selskabet fulgte hans Raad, han var jo Søn af Tolderen, og man gik sammen bort i Klitterne. Harmonikaen sang: Jeg gaar (Suk, Suk) i Fare (Suk) hvor jeg gaar (Suk), og Selskabet sang med. — —

Da lille Astrid laa i sin Kæmpevugge, græd hun bitterlig over Nattens Begivenheder. Hun vidste nu med sig selv, at en Landmand vilde hun aldrig giftes med, saa før tage en Smed eller blive Pebermø.

TOWLI'DRES

Da Dres var meget lille, faldt han en Gang ud fra en Kvist, men blev hængende saa heldigt paa et Bundtmagerskilt, at han slap til Jorden med hele Lemmer.

Kun Hjernen havde faaet nogle Brud, som ikke lod sig reparere.

Dres, hvis Døbenavn var Andreas, modtog sin Opdragelse paa Byens Fattiggaard, hvor han ogsaa fik sine Prygl og en Kost noget ringere end Lænkehundeføde og noget bedre end den, der bliver herreløse Køtere til Del.

Idiot kaldte man ham, og Præsten viste ham fra, da den Tid kom. Han hørte og huskede meget godt, men der var den Fejl ved Hukommelsen, at den snurrede alt rundt i sørgeligt Virvar, saa at ingen kunde hitte Traaden, naar Dres genfortalte noget.

At blive „vist fra“ tog han sig bitterlig nær. Det var som pludselig at vaagne i en sød Drøm om god og rigelig Mad. Gang paa Gang fandt man ham sammenrullet som en frysende Kat foran Præstens Dør, og den, der faldt over ham, fik den ufravigelige Besked med til „Hr. Pastor Præsten“, at nu kunde Dres alle tyve Bud. Og han begyndte med flydende Tunge: „Du skal ikke have andre Guder for mig, du skal komme dine Forældre i Hu, at du holder dem hellig, og begære din Næstes Pigen, Asen og paa den tredje Dag opstanden, og Klæder, Sko, Hus, Hjem, Møllesten og Træsko, Mark, Fæ, Magten og Evighed. Amen!“

Den Lektie sad som støbt ind i Hjernen paa ham og lod sig ligesaalidt hamre ud som forklare bort.

Han holdt saa uendelig meget af Kirke- og Salmesang, men da han nogle Gange af Henrykkelse over Orgelbruset havde vendt Mølle og spaseret paa Hænderne op gennem Kirkeskibet, fik Kirkekonerne Ordre til at holde ham borte fra Gudstjenesten. Dog skete det nu og da, at Præsten mødte ham midt paa Prædikestolens møre Vinding, hvor han laa i sin sammenrullede Yndlingsstilling. Der blev da Fnisen Kirken over, medens den højtgrædende Dres førtes ud.

Han vidste, at Præsten var Vorherres Stedfortræder og derfor af syndige Mennesker fik lang Kjole, stor Præstegaard og Mad til at blive fed af — saa tænkte han, at Vorherre selv maaske ogsaa tog imod Smaagaver, og han fandt paa at ville bestikke ham.

Naar Kirken i ubevogtede Øjeblikke, som før Altergang, stod aaben, sneg Dres sig ind og lagde en lille Stabel Tøører oven i Oblatdaasen i det salige Haab snart at blive konfirmeret og faa Plads som Urmager oppe i Himlen.

„Towli'dres" døbtes han, og han *lød* Navnet — men dukkede Hovedet hver Gang, inden han svarede. Kaldte man ham Dres eller Andreas, saa han op, og Øjnene lyste fjoget af Glæde.

Byen sørgede for hans timelige Vel ved at give ham to Halmkurve og Tilladelse til at sælge Frugt og Kager omme i Anlæget bag ved Kirkegaarden. Den Tid kom, da Ynglingen længtes mod alle de friske Smaadamer, som trippede om med korte Trøjer og hvidprikkede Slør, men det blev en Trængselstid for ham.

Han maatte bekende sin Kærlighed, enten Genstanden var alene eller i Flok med andre, og da han erklærede sig ens overfor alle, blev Følgen, at alle skyede ham som en skabet Hund. Naar han med Huen i Haanden kom dem paa

Syne, flygtede Damerne bort, men Tjenestepigerne lod ham komme nær og tale længe, inden de med Haansord fejede ham af. Var der offenlig Søndagsdans i Anlæget, stod han ydmygt ludende ved Estradeopgangen og bønfaldt en og hver om en lille Dans. Han bad som den, der er nødt til at bede, men skammer sig over sin Armod. Med sørgmodige Øjne saa han Pigerne støve om i dunkende, hvirvlende Ture.

To Gange skred han ind og søgte at træde Dansen alene med de to Kurve i udstrakte Arme som Ligevægtslodder, men begge Gange satte Betjenten ham udenfor, og Gadedrengene peb ham i Ørene.

— — — —

Hvert Aar falmede en Tjavs af hans Haar, og hvert Aar skar Mærkefure i hans gule, læderhaarde Hud. Gangen blev mere ujævn.

Ny Ungdom vokste op om ham, og for den blev han en Blanding af Bajads, Ven og Eventyr. Hvor han kom drivende frem med de to Kagekurve som Mælkespande i et Aag over Skuldrene, fløj alle Smaapiger skrigende af Vej, men Skrigene pustede af Latter, og de vilde Fagter kom mere af Lyst til Løjer end af Forskræmthed.

„Pusselinke — Pusselanke,
ska' vi saa ride Ranke?"

og „Hvem vil være min Kærest' i Aar?“ skraalsang Dres og løb efter Mamelukungerne.

„Vil i ha' søde Kys og røde Æbler?“

Ingen svarede. Stilheden var, som naar Høns mod Uvejr søger til Hjals, men en Stund efter baskede og knitrede det atter om ham.

„Towli'dres, Towli'dres, hvor er din Kærest' fra ifjor?“ summede og hvinte det fra Porthvælvinger, bag Halvdøre og Gennemgange.

„Kossaa, kossaa, søde Pusselankepi'er — vil I ha' Ævelskiver?“

I syngende Kor svaredes der: „Ja, Ævelskiver, Ævelskiver af raadne Pærer og Mosevand!“

Towli'dres luntede af forrest, efter ham alle Børnene, klukkende og rapbenede som Kyllinger, men i klog Afstand. Uden for Byen i en Straahytte, der var forladt paa Grund af Faldefærdighed, boede han. Hver Gang han saa en Maler smøre Farve paa et Stakit, var han der og tiggede en lille Klat til sit Hus, saa efterhaanden havde dettes Kalkpuds modtaget alle Regnbuens Farver, klaskede paa med en Klud i store Spjæt eller med en Tjørnekvist.

Gennem den altid aabne Dør bulrede han ind i Ungkarlelejligheden, slængte Kurven, saa at Kager, Æbler og Bismarksklumper røg om i Gulv-

støvet, tændte op og rørte Dejg. Æbleskivepanden lignede en bulet Hat med laset Fòr, saa oversølet var den med gammel Dejg og lappet og loddet med Jern, Bly og Blik. Fra Gavlvinduet hev han de færdige, nævestore Æbleskiver ud til Børnene, der tog dem op, lod, som de spiste dem — og i Hemmelighed kastede dem bagud i Grøften.

Dèr fandt Dres stundom nogle, som han spiste med god Appetit og glad Tro paa, at Vorherre ved et Mirakel havde sendt dem fra det store Paradiskøkken.

— — — —

Der var Dage, hvor Towli'dres virkelig tjente Penge — naar det egenlige Marked afholdtes og Bønderne drak sig tørstige efter Æbler. To Øre forlangte han for et Æble og to Øre for en Kage, kun i Toører vilde han modtage sin Betaling.

Ud paa Eftermiddagen vandrede han ind i Byens Gaarde efter Strømper. Man vidste Besked og anbragte paa Skarnkistelaaget allehaande pjaltede og umage Strømper, som han bortførte i Triumf. Mod Aften storkede han hjem og byltede sin Strømpeskat i den store, udspilede Sæk, der tjente ham som Seng og Sofa.

Af tyve Huller stak Sokker og Strømper frem.

Sækken, der for hvert Aar antog større og mærkeligere Dimensioner, laa midt paa Gulvet som en omstyrtet Kæmpetorso. Desuden var Stuen dekoreret med Æbleskivepander — fra Byens Skarnager — og Pindebrænde. Men i Vinduskarmen stod en sortlakeret Fejespaan. Paa dens Blad stillede Dres i sirlige Ruller Dagens tjente Tøører.

Undertiden kom Kagekonen, hos hvem han fik sine Varer, ham imøde midt paa Gaden, tømte hans Lommer og tog, hvad hende tilkom, uden at han knyede. Men siden blev han blot ved at trave rundt og tigge hos Hvermand, til Lommerne atter klirrede af Skillinger. Stablerne paa Fejebladet var en Slags Livrente, han udsatte hos Vorherre for sig og sin tilkommende Kæreste.

Naar Maanen skinnede, saa han tydelig Vorherres milde Øjne, og i de flakkende Natteskyers lyse Klædebon dansede Engle omkring. Da talte Towli'dres højt og længe med Vorherre. Der var jo altid nok lumpne Fyre og Vagabonder, der fandt Vej til hans aabne Stue og tømte Skillingerne af Fejebladet, og hver Gang det skete, takkede Dres knælende sin Gud, fordi han havde taget Pengene i sikker Forvaring. Han tænkte saadan noget som at skæppe en Sækfuld Tøører sammen oppe i Himlen. For dem vilde han saa

bygge et Slot til sig og Kæresten af Guldfiskeskæl og blanke Kiselsten. — — —

— — Towli'dres fik en blid og nydelig Død i sit Barndomshjem — Fattiggaarden, og en Præst i Kjole sad hos ham et helt Kvarter og tog ham i Haanden og kaldte ham „min gode Andreas".

GRIPOMENUS OG PIMPENILLE

Lavst Olsen led af et svært og besynderligt Onde. Bedst, som han sad, tog det til at krible og krable i hans Hals, som om en hel Hoben Firben og andre Pattedyr holdt Danseøvelser dernede. Samtidig grebes han af den mest ubegribelige og ubetvingelige Lyst til at drukne og skolde alt det lede Smaakravl i en vis hed Vædske, der købes under Navnet: Brændevin.

Man maa ikke tro, at Lavst drak for at drikke, han drak kun for at holde Styr paa Firbenene, og helst drak han en mindre dyr Vare end Brændevin, om ikke Lægen havde givet ham sort paa hvidt for, at dette just var det bedste.

Lavst agerede selv Fugleskræmsel paa sine Jorder — saa sparede han det. Han opkøbte Bøndernes aftrukne Kaffegrums til sig og sine. Han red til Bys paa udslidte Slagtekøer. Han

holdt otte Dage gamle Aviser og gik ikke i Kirke for at spare Offer — han var i alle Maader en rigtig vissen Gerrigpind. Men en Gang havde denne Landsbygnier flottet sig, og det var, da han udbetalte Dyredoktoren to hele Tremarker for at give sig skriftlige Svar paa to mundtlige Spørgsmaal.

Det ene var: Om Vand med „Tyfusfrøer“, Mælk af lungesyge Køer, og Suppe paa Trikinflæsk ikke var farlig? Det andet: Om Brændevin, ren og uforfalsket, ikke var langt at foretrække?

Doktoren svarede *jo* paa dem begge.

Fra den Stund hjalp det ikke, selv om *Pimpenille* bebrejdede ham, at han lovlig ofte druknede Firben.

Saa trak han sin fedtede Skindpung frem, tog Dyredoktorens smudsige Lap og stak den hen under hendes Næse til Selvsyn. Pimpenille, hans i dydigt Ægteskab avlede eneste Afkom, saa med stigende Harme, at Faderen ødslede hendes Arv paa „Næseblaaelse“, som hun kaldte det.

Hun var benrademager med lillalys Teint og Fregneskjolder, dertil kolignende Hænder og stilkede Øjne, der saa ud, som om de altid var i Færd med at tælle Ærter i Sulevælling.

Men hun var opdraget i Orden og Sparsommelighed og dertil en lydig Datter.

Om Morgenen var hendes første Gang til Køkkenet, hvor hun udmaalte Rationerne paa en af Faderen angivet Maade. Det hed f. Eks.: „Til Flæsk tages tre Kantøfler til hver af Karlfolkene, to til Tøs og Dreng, men fire til Husbond og hans Datter“.

Hun fulgte hele Dagen strengt de paabudte Sparsomhedsprincipper og drømte i lange, stille Nætter om de mange Hoseskafter, der, om Gud snart vilde forunde hende at blive Faderen kvit, maatte tilfalde hende.

Omme i Landsbyen boede *Gripomenus*, Skræder og Digter Gripomenus. Naar han tog en Taar af Flasken, stak en Skraa under Tungen, satte sig paa Bordet med en hullet Buksebag og en velformet Lap og lod Traad følge Naal, kom den lyriske Gejst op i ham.

Pimpenille var hans Muse, og hver Nat, naar han sukkende saa Maanens grinende Fjæs forsvinde bag Lavstes Ladeport, svor han, at „hvad som end“ det skulde koste, Pimpenille og Pengene vilde han have.

Hun var ikke nogen jordisk Skønhed, men mod Gripomenus var hun dejlig. Hans puklede Ryg og de skæve Ben, som Vorherre giver alle

Skrædere i Faddergave, fik være, men Ansigtet — — — naar man tænker sig et lille Øje dybt nede i den ene Kind og et andet stort, rundt, svævende oppe under en svær rød Paryk, en skævt smilende Mund og en savtakket Næse, der drejede samme Vej — og indfatter disse Træk i en Fylde af ildrøde, dunede Haartjavser, har man Gripomenus.

Pimpenille forsmaaede hans Bejlen.

Hun vilde ikke have en Mand, der drak; og Frieren fik en Kurv, da han appellerede til hendes bedre Følelser med følgende „Digt“:

„Hvil du som jeg min sjels Udkorne
da følles vi i Regn og Slud
der hvogser thidsel hvogser thaarne
men Elskov er Dog rosen pruud!

din
Gripomenus
Skræder og Digter“.

— — — Naada, hvor blev Skræderen vred! Han pakkede sin Bylt, bandt den til sin Pukkel, stoppede Digtene i Hjernen, Flasken i Lommen og dinglede bort fra den haardhjertede Mø med det Forsæt „at ville vinde Alverdens dejlige Kvinder“.

Hovedstaden var hans Maal, og en Morgen naaede han da den berømte Gæstgivergaard „Holger Danske“, som var ham anbefalet af Egnens

videst berejste Mand „Svenskejust“, der baade havde „sat“ i Tugthuset og spist Østersfisk, de dyreste af alle.

Drikke til Pægls med dette Hotels Gæster, *det* kunde Gripomenus nok, men snakke med om „Salatfad“, „Bøllesjov“ og „Tøsespier“, mærkede han med Sorg at være for grøn til.

En blank Morgen stod han da atter i Farvergade, „sat ud“ af Hotellet, døddrukken og halvnøgen.

En Gadedreng sang: „O, du min Pimpenelle, min Nikkenakke, Dikkedakke, Hjertensfryd“ — i samme Nu var Gripomenus ædru, og hans Hjerne, der før var fyldt med hamrende Smede, genlød nu af de yndigste Digte.

Samme Dag meldte han sig ind i Totalafholdenhedsforeningen.

— — — —

To Aar senere er Gripomenus at finde paa en nydelig komfortabel Kvist med Vindu, Dør og Kakkelovn, i Borgergade, hvor han syr Lapper i hullede Totalafholdenhedsforeningsmedlemsbukser.

Næsen er mindre rød, Smilet mere skævt og Puklen strutter af Velvære.

Han synger, digter og syr.

Imidlertid er Pimpenilles Fader død af „Firben“ i Halsen, „Rotter“ i Hjernen og „Fluer“ for Øjnene.

Pimpenille fortæller med stor Vigtighed, at hendes Fader er død af den højfornemme latinske Sygdom: Delirium Tremens, som kun gæster rige og store Mennesker.

Dette bliver da indgravet paa den Ligsten, som Jomfru Pimpenille af datterlig Glæde over at være bleven Faderen kvit, ladet hensætte paa Graven. *Men* — da hun opdager, at alle Strømpeskafters Indhold er omsat i Næseblaaelse og kun Gaarden bliver hendes Arvelod, vredes hun saare, slæber Ligstenen hjem fra Graven og sælger den til Naboen, hvis Kone døde skikkeligt af „Drivis“ (Difteritis er der nogle, som kalder den Sygdom). Og siden Konen fik den fine Dødsaarsag paa sin Grav, blev Manden ligesom mere stolt af hende end i levende Live, da han skældte hende ud for en Møghakke.

Naa, og Pimpenille selv tog Plads i Hovedstaden hos en Spekhøkerske. Men ofte, naar hun stoppede Farce i Pølseskindene eller rørte Frikadelledejg, stod de stride Taarer hende i Øjnene ved Tanken om Gripomenus, den *eneste*, der havde udmærket hende med Frierbrev. Hun glemte hans Pukkel og andre Smaaskavanker og bad saa inderligt, at Vorherre endelig maatte sende ham tilbage i hendes brede Favn.

Bønnerne blev hørt.

De mødtes ved Stranden, hun for at købe billige Torsk, han for at købe billige Lapper i Lappekælderen.

Begge rødmede.

— — —

Siden maa der være foregaaet lidt mere imellem dem, for en skønne Dag modtog Pimpenille følgende Skrivelse fra sin Digter og Skræder:

„Thak min Pimpenille og jeg, svær hved Dit navn alrig at Rølıre Brænde Hvin og desfor-medels haver, jeg inmælt mig i Taa-tald af, Haallenhes Faareningen; som sider Uhyre pris paa mig og giver mig lapper at Sy I Bukser. I Dag Haver jeg Vaaren thel Assistense, huus-Aktjcion og køfet et Perse-bolthjern og En to Spænner seng, desfor-medels at min Jo, nu blivver for small og jeg tygges At Vi Som bæst kan berede vos Snarligenst i Aften. Kommer Jeg I din Paart med et Sy-Skrin unner armen. Din husbon og Skræder

Gripomenus.

Borgergade 97

kvisten bag Bykningen.“

— — — —

Tilbage er kun at melde, at Parret lever i Fryd og Gammen som Hund og Kat, og at Børnene arver Pukler efter Faderen og lillarøde Kinder efter Moderen. Skulde nogen ville gøre en god Gerning, lad da Gripomenus faa noget hullet Tøj til Lapning.

Han bor samme Sted.

KAKKELOVNSMANDEN

Han var en gammel Mand. Hans Skæg var sort som hans Hænder og Munden rød som gloende Kul. Naar han laa og rodede i Kakkelovnens Sod og Smuds, sprang hans Tale kvikt som den bøjelige Skorstenskost. Men Omkvædet var ens: Hjemmet. Hjemmets Lykke priste han, og de to gamle Kællinger.

„For jeg skal nu sige vos, jeg har to; flestendels nøjes med en og er endda arrig paa den, men mig synes nu, det er en Guds Velsignelse med det Kvindtømmer. Saa rappe de er paa Fingrene baade til Groft og Fint — ja saagar Hedebosyning! He—de—bosyning!“

Det endte med en Indbydelse, som jeg efterkom.

Over en Gaard, oppe i et Baghus af den Slags med lange Korridorer og flere Familier paa

hver Side af Gangen, naaede jeg Kakkelovnsmand Jeppesens Bolig.

Navnepladen var af hvidt, udtunget Papir, stor som en Kaffebakke, med Navn i Guirlandeslyng af Frugter og Blomster, tegnet med Rødkridt. Maatten lignede Kakkelovnsmandens Skæg, saa sort og filtret.

Jeg bankede. En gammel, fed Mutter i skinnende broget Nattrøje og stribet Forklædeskørt aabnede for mig, nejede dybt og venligt og bød mig sirligt velkommen.

Gulvet var skinnende hvidt. Det var formelig bonet af meget Skuren, og Sandets kunstige Blomster, der var flot henstrøede overalt, blev graa mod de hvide Fjæl. Kun to Planker midt over Gulvet, en lille Sivmaatte til venstre og en til højre var beregnet til Gangsti, skønnede jeg, og skridtede derfor saare varsomt til Sofaen i Baggrunden.

Der hang og laa Kunstværkerne i overflødig Fylde. Hedebosyning paa Ryg og paa Sæde, paa Pude og Pølle, paa Bord og paa Stol. Hedebosyning var det jo, men — der er en lille Forskel paa Rubens Billeder og Olietryk *efter* Rubens.

Denne Syning havde virkelig trods sin Uopslidelighed, ikke taget Præmie.

Vi kom til Sæde og faldt i Snak.

Niels var i Forretninger, men kom nok snart. Hos „Grosser Peddersen“ var han ellers til syv Kakkelovne og to Kaminer, men Grosser Peddersen var ogsaa en Mand paa over Tyvetusind.

— — — —

Omme i en Krog af den ret store Stue stod en mægtig Himmelseng med Gardiner for; nu og da lød en blid Snurren derfra som af en let forkølet Kat.

„Hvor bliver Drengen dog af?“ sagde den gamle Morlil, saa nu gik der et Lys op for mig. Hun var „den anden Kælling“, ikke hans Kone men hans Mor. Saadan saa hun ogsaa ud.

Jeg roste Hedebosyningen. „Ja Tak, men det er jo inte mig,“ svarede hun forlegen, næsten skamfuld, „nej, min Børnelærdom var ikke saa fuldkommen, men hinner Mor var osse Joremor paa Amaver og kom til bode Grever og Baroner, ligesom vores Niels nu gør.“

Og jeg spurgte om hendes Alder. „Med Skam at melde, bliver jeg fire og halvfjers til Nytaar.“

„Og Jeppesen?“

„Ja helt saa gammel er han jo inte, han gaar i sit to og tredsindstyvende Aar. Men han holder sig ogsaa ong og ny'lig — han kommer, siden vi nævner det, i varmt Bad hver evige Maanedsdag inde ved Trinitatis. Ikke for det, han var helst

fri. Vi skrubber og sever ham nok, siger han. Men væk med Skidtet, siger vi, og saa maa han af Sted.“

Nu begyndte det at løbe rundt for mig. Med kun tolv Aars Aldersforskel kunde hun vel ikke være hans Mor.

Den snurrende Lyd tav.

„Nu kommer Mutter.“

Og frem af Alkoven kravlede den „gamleste“ Kone, man kunde se for sine Øjne; lille, soltørret og sund, mindst vel hundrede Aar. Hun traadte hen over Sivmaatte og Gulvstribe og nejede fornøjet.

„Hvor bliver Drengen dog af?“ spurgte hun, og straks var vi i dyb Samtale om ham. Hun var slet ikke en Smule over otte og firs og Mor til Niels Jeppesen. Den trinde Mutter var hans ægteviede Hustru, med hvem han forlængst havde holdt Sølvbryllup og Jubilæum som Kakkelovnsmand.

Inden jeg vidste et Muk af noget, havde den ældgamle Kone taget et Sytøj frem af Lommen og broderede Hedebo, saa Trevlerne føg.

„Det er en Bordløber!“ forklarede hun, „i fine Huse bruger man saadan en ved Selskaber tværs over Dugen til at spilde paa. Niels skal have den i Julegave!“ — — —

Tre smaa ømme Slag hørtes paa Døren. Begge Kvinder sprang op med et Sæt.

„Det er Niels,“ brød de begge ud. Den ældste bukkede sig og tog frem under Sengen et Par hvide Filttøfler af den rummelige Slags, Turister faar over Støvlerne, naar Kronsalens Parketgulv i Berlins Kejserslot skal betrædes. Hun „sprang“ til Døren og stillede Slæberne ligefor, saa Niels Jeppesen straks stod i dem.

Saa kyssede hun Sønnen, der kyssede sin Kone, hilste paa mig og forsvandt ad Baggrundsdøren ud i Køkkenet. Med en Undskyldning forlod begge Kvinder mig. Ti Minutter efter traadte Kakkelovnsmanden ind i lysegraa Hjemmefrakke, blaa Fløjels Morgensko og — Manchetskjorte. Nu var Hænder og Negle renskurede som Gulvet, og hans Haar laa i glimrende Vandkæmmethed langt ud over Ørene.

Konen bragte hans Pibe, tændte den selv og stak ham den i Munden. Moderen skubbede en Skammel hen under hans vel korte Ben og hviskede til ham: „Stegt Lever og Sødsuppe“, hvorpaa han slog en Arm om Livet paa hver af de gamle Kvinder og sagde med Overbevisningens Varme: „Er det nu da'nte sandt, at Jorderig, som er et Helvede for nogle sølle Stakler, er som et Paradisland for andre udkaarne Sjæle?“

Moderen „rendte“ efter Fløde og Boller, Konen kogte Kaffe, og jeg deltog i Eftermiddagens Idyl. Bagefter betydede Moderen mig, at nu var det bedst jeg gik, og ude i Korridoren hviskede hun med begge Hænder for Munden som Raaber: „For nu skal Drengen have sin lille Mørknings-lur, ellers er han inte vel tilpas om Aftningen!“

DUEN

Hele Gaarden er fuld af Duer, store, fede, graadige Duer — som talløse Snefnug. De gramser i Ærter og Hirse, kror sig, spankulerer, vrikker med Gump og Top, plirer med Øjnene, løfter paa Vingerne, basker ned igen og flakser trippende hen til Korndyngen for at æde, til Bugen er spændt som paa en Fedegris.

Alt imens kurrer de og kurtiserer. Flyver saa op under Tagskægget, hvor Rugekasserne hænger tæt, som Svalereder i en Ladeport, vipper lidt paa Pindene, tager Maal af Himlen og forsvinder. Deres søvnige Kurren lyder som undertrykt Latter — — saa bliver der ganske stille.

Store, mørke Skygger vokser frem af Grunden og klatrer famlende op ad Sidehusets hvidkalkede Mur. Et Par Flagermus snurrer legende rundt i den grønlyse Luft som to Myg, og Kirkeklokkerne

giver sig i Mag til at ringe. Vinden er gaaet til Ro, hvorfor Klokkeslagene toner fuldt og nær.

Luften skifter Farve. Hen under Himlen driver fine Røghinder, svøbende den i Silkeskær, mere dæmpet og dybt, indtil det blaa Mørke, sprængt af dugblanke Stjerner og Maanehvidt, trækker Himlen helt ned over Jorden.

Oppe i Pensionatet paa fjerde Sal sidder Frøken Gitte Gram og lader Sommeraftenens Hvile falde paa sig. Hun sidder ved det aabne Spisestuevindue, i en værkbruden Kurvestol, med strikket Sjal om Skuldrene. Det er saa hendes Vane, naar Pensionatet er gaaet hver til sit, at hun opgør Dagens Regnskab i sit Hoved.

Af Sparsommelighedshensyn er de forlorne Tænder gemt hen til næste Dag, og hun mimrer derfor stærkt med Munden, naar hun mumlende forfølger de triste Tanker:

Kancelliraaden spiste tre store Pandekager, — tre — og det efter en svingende Tallerken Ærter. At den gamle Mand dog ikke kan sanse fra Næse til Mund og begribe, at Mennesket ikke er skabt alene for at tilfredsstille Kødets Lyst.

Og man har jo ikke engang godt af at spise saa meget. Fraaseri, som Drukkenskab, hører til Dødssynderne og fører al Daarligdom i sit Skød, baade Vattersot, Apopleksi, Sukkersyge — for

ikke at tale om Podagra. Tilmed er det taktløst og uopdragent saadan at fylde i sig — —

Og Momme, som Familien betalte halvfjerdssindstyve Kroner for hver Maaned, han, der hver evige gudskabte Dag drev Tiden hen i en Rullestol, med sin Smule lamme Ben, han kom her og forlangte Syltetøj til Pandekagerne — stillede Fordringer, som om Sukker ikke var dyrt nok.

Sandt for Herren, var de ikke Menneskedyr til Hobe, saa griske og graadige. — Kunde de nogentid skrabe nok til sig af Paalæg, Paalæg, som en anden stakkels frændeløs og venneløs gammel Pige maatte veje op med Guld.

Nej, saa var Jette Abildgaard af en anden Støbning. Hun rørte hverken Paalæg, Kaffe, Sukker eller Æg, siden Gitte Gram havde spaaet hende Sukkersyge. Hun rørte det ikke.

Gitte Gram saa sig om i Mørket og lyttede. Saa traadte hun tungt og besværligt over Stuen hen til Chatollet, aabnede med en Nøgle, hun bar i Baand om Halsen, og tog ud en Pakke Bankbøger, hver viklet i Avispapir.

Mumlende klappede hun Bøgerne med sin flade Haand, lyttede igen og stoppede dem tilbage under en Bibel og en Stabel Haandklæder.

Atter sad hun ved Vinduet og mimrede op mod Maanen. Hendes Mave tog paa at knurre,

det ærgrede hende, for saa plejede Kopist Møller at le saa ækelt.

Frøken Gram sultede ikke, paa ingen Maade, men et Menneske behøver da ikke at spise sig saa stoppende mæt, at man ikke gerne kunde have spist en lille Bid endnu. Den lille Bid spiste hun aldrig, og, sandt at sige, gjorde hendes Mave altid højlydt Fordring paa den.

Maanelyset var i Færd med at vandre hen over Sidehusmuren, og der kom lidt Bevægelse i Rugekasserne, som om Duerne vendte sig eller snakkede i Søvne. — — I Præstegaarden paa Landet spistes der ellers Duer tidlig og silde, fede Duer med Flødesauce og brunede Kartofler. Ganske vist smagte de godt — Frøken Gram ligesom lugtede dem igen — men den Art Ødsleri var ogsaa Skyld i, at Præstens eneste Datter ikke arvede saa meget som en Øre.

Det var nu snart halvtredsindstyve Aar siden. Nej, hun havde ikke danset paa Roser. — — Duerne var spækkede og stegt i lutter Smør, og enhver kunde spise saa meget, han lystede — det rene Fraaseri! — —

Mon Gashanerne var drejet for? Den gamle Dame humpede gennem Korridoren, paa Vejen kiggende ind af alle Nøglehuller for at se, om nogen ødslede med Petroleum; men der herskede

Nat og Søvn overalt, og Gashanerne i Køkkenet var drejet for.

Spisekammernøglen var ikke til at tage af — den forrige Beboer havde enten været gal eller Millionær, og Frøken Gram følte ikke Anledning til at koste ny Laas. Men selvfølgelig lod hun ikke Kød, Paalæg og Smør staa der saa at sige paa Alfarvej, hvor Pigen, den Rendetøs, kunde rapse af alt, nej, hun forvarede Maden inde i sit Sovekammer i Vinduskarmen og under Sengen.

Brød, Mel og Gryn stod i Spisekamret, men hver Morgen og hver Aften vejede Gitte Gram baade Brød og Poser.

En underlig Uro var over hende iaften. Hun kunde ikke gaa til Sengs endnu, kunde ikke sove og gik derfor op i Spisestuen og satte sig i Kurvestolen for at tænke paa gamle Dage.

— — Præstegaardsduerne hoppede saamænd stundom helt ind i Stuen, naar de spiste — — hvor havde hun grædt, første Gang hun saa Moderen tage en Due under Vingerne og kvæle den. Hun prøvede paa at huske, om hun monstro nogensinde havde spist en hel Due — eller spiste hun kun en halv? Børn er ikke meget for Kødmad.

Kancelliraaden — han spiste vist gerne tre, om de blev sat for ham — —

Gitte Gram sad og saa paa Rugekasserne, hvor det murrede og kurrede. En Kat kom smaaspringende langs Tagrenden, satte med ét i vildt Hyl, saa nogle Duer nysgerrigt stak Hovederne frem.

Et Par Stykker forvildedes af Maanelyset, eller skræmtes af Katten, og baskede ud i Gaarden. De hoppede rundt fra Vindue til Vindue, Frøken Gram strakte Hovedet helt ud for at følge dem, ogsaa Pensionatvinduerne fik deres Besøg.

Jo, de vidste nok, hvor de Folk boede, der ødslede med alt, og mest med det, der ikke var deres eget. De gamle Jomfruer fodrede Duer hver Dag — det havde de Raad til; men se, om de saa meget som tilbød at betale ekstra for det varme Vand til Tænderne hver Morgen!

Gitte Gram fik en flot Idé. Hun vilde prøve, om Duerne ogsaa kom til Spisestuvinduet; dèr var de rigtignok ikke vant til at blive kræset op for, men et Par Ærter, for en Gangs Skyld, kunde man jo nok ofre. Hun listede sig efter Posen med gule Ærter og lagde otte i den udvendige Karm.

Om Duerne ikke straks var der, faldende over hinanden af Graadighed.

Tankeløst — omtrent tankeløst, med en ganske svag Mindelse om Præstegaardens smørbrunede

Duer — dryssede hun saa hele Posen ud over den indvendige Karm. Befippet og nølende trippede Dueparret udenfor, spejdende ind med fejge Sideblik. Saa vovede den ene sig et lille Hop frem, saa den anden, og vips var de begge indenfor.

Gitte Gram saa til. Hendes Hænder skælvede, som naar hun afgav Penge i Banken, og pludselig kom til at tænke paa Fallit. Hun aabnede og lukkede Læberne, lukkede Øjnene og tog for sig med Hænderne, som vilde hun gribe om noget. Et Kirkeur begyndte at slaa Timeslag, og Duerne skvat op, men straks, de genkendte Klangen, gav de sig beroliget til igen at æde. Gitte Gram mindedes uklart noget om at tage Kreaturer op, naar de kom paa anden Mands Ejendom; men om man havde Lov at beholde dem eller kun kunde kræve Bøde, huskede hun ikke.

— — Naar Crocus og Tulipaner stod i Flor langs Kirkediget i Præstegaardshaven, saa var Tiden inde, da man spiste Lammesteg — — snart halvthundrede Aar siden — — Lammesteg — — stegte Duer — — stegt i Smør — —

Hun tog fast om Sjalet for at tvinge Hænderne i Ro, men følte da, at Hjertet bankede gispende, som en lille Fugls, naar man tager den under Vingen. Hun holdt Vejret, spærrede Mund og Øjne vidt op og styrtede med hele Legemets Vægt

ind mod Karmen, fik Tag i den ene Due, og knugede den, til Benene i dens lille Krop knagende gav efter, Hovedet slapt sank ned og Hjerteslaget ophørte.

Men Gitte Gram hørte sit eget Hjertes Banken, det suste mod Brystet som stærke, vilde Vingeslag, Rædslen sad i hendes Fingres Greb, hun turde ikke løsne dem, og vidste ikke Angstens Aarsag.

Saa endelig slap hun Fuglen ned i Karmen, lukkede Vinduet, tog Sjalet af, hyllede Duen deri og bar den ned i Sovekamret. Der lugtede stærkt af Væggetøj og gamle Sengklæder, og Rummet var smalt, saa der kunde rækkes fra Væg til Væg. Hun laaste Døren, satte sig hen paa Sengen, løste et Pudevaar af Puden og ribbede, saa Fjerene føg om Ørene og de fleste dansede ned i Pudevaaret.

— — For nogle Aar siden havde en Pige født i Dølgsmaal i Pigekamret paa den anden Side Køkkenet, og kvalt Barnet. Hun var nok i Fængsel endnu. Gitte Gram havde selv angivet hende.

Gitte Grams Fingre blev saa iskolde, og Fuglen syntes hende brændende hed. Hun løftede den op i en Lysstribe — — Øjnene var spilaabne, stirrende, som levede den endnu. Hun tog Sy-

saksen fra Servanteskuffen, klippede Hovedet af og ombandt den blodige Hals med en gammel Natkappe.

Omsider var Duen helt nøgen. Hun tændte en lille Lysepraas, sankede de spredte Dun og Fjer sammen og gemte dem ned i Pudevaaret.

Turde hun nu ryste det ud af Vinduet — — Maaren tog vel ogsaa Høns og Duer i København, og der laa gerne Fjer efter den. Men sæt saa, bare to Fjer blev fundet af Pigen heroppe i Pensionatet.

Kakkelovnen? — — —

Den rustne Kakkelovn var Oplagssted for Støv og afredt Haar. Gitte Gram løftede et Par Ringe af, stoppede Fjerene ned, tændte Ild, og hørte den knitre. En græsselig Stank trængte ud i Rummet.

Men ved Synet af Ilden kom hun atter til at tænke paa Præstegaardsduerne — det lugtede ikke godt, naar de blev svedne over Tørveild for at faa de sidste Dunrester bort.

Hvis Pigen nu ikke sov! Skønt den Slags sover jo baade Dag og Nat. I Smør, i ægte Smør skulde den steges. . . . Om nu Frøken Fransen, der altid snuste i andre Folks Sager og sad og talte Sveskerne i Sødsuppen og gjorde Vrøvl,

hvis hun tilfældigvis ingen fik — om hun nu anede Uraad, mærkede Lugten?

Men Gitte Gram havde alt Munden fuld af Vand — hun fik formelig Lyst at bide i den døde Due, men huskede saa, at hun ikke havde Tænderne i Munden.

Paa en Underkop laa de, de havde kostet seksten Rigsdaler i sin Tid, og Kancelliraaden, som den Gang var ung og Skriver, havde sammenlignet dem med en dobbelt Perlesnor. Nu passede de ikke mere saa godt, men godt nok. Hun tog dem i Munden og lod dem smække.

Hun følte rundt om paa Duen, borede Fingrene ind i dens bløde Bryst og vejede den i Haanden. — — Hjemme i Præstegaarden spiste hun alle Hovederne; hun var den eneste, der holdt af dem. Hun huskede, hvordan hun knuste Hjernekassen med sine Tænder og sugede Hjernemassen ud.

Et Øjeblik lagde hun Duen fra sig paa Sengen, og gav sig knælende til at overfamle Gulvet, til hun langt inde under Sengen, i Støvet, fandt det afklippede Hoved. Igen tog hun Duen, lagde den op mod sin Kind, mod den ene og mod den anden — — den lille, lækre, bløde Due. — Saa from som en Due, sagde man — — og saa var det Dyveke og Kong Kristiern. — Dyveke; Duelil —

men han, Torben Okse, han fik ellers Hovedet hugget af — — Hun blev pludselig kold i Nakken og følte en Anelse om skarpt Staal lige under Nakkehvirvlen.

Snak! — —

— — En fed, from Due, stegt i Smør. Duen med Oliebladet. Gitte Gram kan ikke fordrage Olie.

Hun faar Smørkrukken frem under Sengen, napper en god Klump løs og stiller Krukken paa Plads. Saadan længes hun, at hun uvilkaarligt slikker paa Smørret.

Der er Festglæde i hendes gamle Sind og Forventning, som i Barneaarene, ligefra Døren blev aabnet til Juletræet. Med højtidelige Bevægelser, indvendigt nynnende en Bryllupssalme, finder hun den lille Jernstegegryde frem i Køkkenskabet — lytter, lægger Øret til Pigens Dør, men hører kun en høj Snorken.

Et Nu — og Smørret sprutter i Gryden. Duen svinges rundt deri, Laaget lægges paa og Gitte Gram sætter sig paa Huggeblokken og stirrer ind i det blaa Gasblus. Hendes Næsebor dirrer af Vellyst, hun er forlængst begyndt at nyde Maaltidet.

Maven knurrer som en arrig Mops, men hun tysser spøgefuldt paa den — — saa, saa, saa, vente lidt, vente bare rolig lidt.“

Øjeblikket er inde, da Gitte Gram sejrsstolt bærer den varme Gryde ind i Sovekamret. Saa klæder hun sig til Natten, beder i snublende Hast de tre Aftenbønner, der har fulgt hende fra Præstegaarden, og først da hun har alt rede, sætter hun sig i Sengen med Gryden foran paa en gammel Uldklokke.

Hverken Kniv eller Gaffel har hun sørget for, men alle ti Fingres griske Klør slaar sammen om Byttet og fører det sikkert til Munden. To voksne Mandfolk skulde ikke nu faa det vristet fra hende. Hun tygger ikke, men sluger Kødstumperne, knaser Benene og suger dem til sidste Saftdraabe.

Noget bittert blander sig i den søde Duesmag. Gitte Gram er lige ved at græde — — hun har glemt at tage Duen ud.

Skal hun kaste Resten bort — — skal hun?

I Biblen staar der: „Hvad man ikke ser, har man ikke ondt af“ — — eller er det i en anden hellig Bog? Hun *saa* jo ikke Indvoldene. — — Og spiste hun ikke det Brød, Musene havde gnavet i og Vællingen, der bar tydelige Spor af Kat? Spiste man ikke Oksens Tarme, Svinets Blære og Lammets Nyre?

I Guds Navn, jo — — —

Da Maaltidet var endt og Saucen slikket op med Fingerspidserne, skubbede hun Gryden ind under Sengen og lagde sig tilbage i Puderne,

— — Det var ligegodt ærgerligt med alle de Ærter — otte i den indvendige Karm havde været nok — — en anden Gang — —

Og Gitte Gram sover ind i blide, velsignede Drømme. Maanelyset kærtegner hendes hvide Haar og foldede Hænder. Hun smiler og tygger i Drømme. Den Nat sparer hun ikke paa de dyre Tænder.

RAS RØGTER

Ras Røgters Kammer var omme i den søndre Længe, men Ras kom der aldrig, og Støvet laa saa lindt og tæt over Gulvet, at man kunde se, naar en Skarnbasse havde pløjet igennem det.

Hvad skulde ogsaa han med Kammer, naar han havde Bæsternes venskabelige Omgang!

Ras vadskede sig ikke.

Den Ting fandt han ubekvem og overflødig. Fik han sig om Sommeren i Marken uventet en Tordenskylle over Hovedet, kastede han sig badovs paa Jorden og lod Regnen slaa Stortromme paa Buksebagens Hjorteskind.

Da Ras reddede Grevens Dreng fra at drukne i et gement Mergelhul, var Faderen jo færdig ved at forgylde Ras af Taknemlighed, men Ras nejede kun, som vanlig, naar han snakkede med Storfolk og sagde: „Mæ fo Low aa Tak hans nodige Welskafthed — om han helles will beskænk mæ,

ku' han jo gyw mæ æ Klat Hjortenskind te Enden a mi Bøwser, faa te de holder bedder end som de Hverkenspjat, Kvindfolk wøwer sammel!“

Og Ras lagde sig paa Maven, tværsover en Malkestol, mens Pigen med Hyssing sømmede den gule Bag i de hjemmegjorte blaa Bukser. Til Gengæld malkede han to Omgange for hende — saa var den Villighed betalt.

Ikke for aldrig det skiftede han Tøj med det Gode, men kommanderede Husbond ham i ren Uldskjorte, maatte han lystre — bagefter gnubbede han sig dygtigt i Renden under Kohalerne.

Hans Næse var nu indrettet paa den Slags.

En Gang om Aaret, Aften før Høstgildet, lige naar Kokketøs og Bryggerpige var begyndt at bage Æbleskiver — de bagte hele Natten over — blev Ras kaldt for Husbond.

„Naa Ras, skal vi saa svinge os i Morgen?“

„Jowwel aa Tak, Husbond!“

„Min Kone vil gerne ta' en Sekstur med ham, men saa maa han jo være i Pudsen; forstaar han?“

„Jowwel aa Tak, Husbond!“

Gennem Køkken og Bryggers trak Husbond af med ham ud i Vadskestuen. Dèr stod tre Baljer parat, en med Pumpevand, en med Sæbevand og en med skoldende Sodalud.

Og Sidsel Pommerans, den villeste Faareklipper i syv Miles Omfang, og Mikkel Praas, stod grinende og parate.

„Af Tøjet da, Ras,“ sagde Husbond, og Ras krympede sig.

„Ka'en skær le' rap?“ sagde Sidsel; hun talte Bysprog og havde Fribolig i Fattighuset. Hun hjalp til.

Sidst faldt Skjorten, og Ras blev sat paa en omvendt Bøtte.

Klip-Klap og Klip-Klap — der rendte alle hans klæge, gulgraa Gammelmandslokker ned over Skuldrene, saa vævre som vaade Mus.

Halmvisken fik en Gang Sæbe og Sand, kom i Sodalud, og Ras' Hovedbund blev renset for alt levende og livløst.

Siden skurede Sidsel og Mikkel Praas Resten helt ud til Storetaaen og den med.

Ras tudbrølede.

Hvert Aar ved den Lejlighed græd Ras. Dels gjorde det ham ondt at komme af med Snavset, og dels mindedes han sin Mor, der for tre Snese Aar siden garvede hans Skind saa grundigt alle Aarets Lørdage.

Sidst blev Pumpevandet heldt over ham som en Byge, han blev gnedet tør og svøbt i et gammelt Dækken: „Nu ligner han s'gu en anden

Græker," sagde Husbond, der røg Pibe til den Forestilling.

Efter Sidsels Vurderingsskøn blev Ras Røgters Undertøj enten brændt til Aske og gravet ned, eller blot kogt ud i Gruekedlens skrappe Lud. Trøje og Bukser kom i Ovnen, der endnu var hed efter Rugbrødsbagning, der fyredes op, og alt ondt blev vel fordrevet. — — —

Næste Dag var Ras fin, ren og ulykkelig. Han syntes, at hans sorte Sjæl i det hvide Legeme passede saa daarligt som en Fedeso i en Gyngestol. Men da han om Aftenen tumlede rundt i en Sekstur, var det, som voksede der Englevinger ud paa alle de fem Fingre, der laa udspilede paa Herregaardsfruens Ryg. Og hans Træsko klingrede saa festligt, som var de klampede med ægte „Sparantenguld".

— — — —

Ras havde sine Sorger, idelig ens var de, og kom igen sikkert som Aarets Maaneder.

Det var, naar Køerne kælvede.

Han led for dem og med dem, og græd, saa det dryppede, naar de stønnede og krympede sig i Veer.

„Di stakkels Orm — di æ kummen faa Skaad' uden egen Skyld aa Orsagels', int som Tøseren,

der sjøl æ ud' om'et!“ Og han virrede med Hovedet og hulkede.

Men var Kalven kommen til Verden, lykønskede han Moderen, døbte den nyfødte med fineste Adelsnavne og var glad som en ung Fader.

Han var ikke gift, og naar Pigerne drillede ham med hans Ungkarlestand, svarede han gerne:

„Ka I bring mæ en Styk Kvindfolk, der leger po Eg aa ruger Onger u'? Ka I de — faa te saa will a ha hinner straks!“

Han fandt, det var Vorherres eneste iøjnefaldende Fejl fra Skaberdagenes travle Tid, at Fødslen voldte Pattedyrenes Hunkøn saa store Smerter.

„Aa de' kun' jo waan repelrirt, om han haad gywen sæ en bette Kon bejjer Stunder — saadden te baadde Kvindfolk og Bæjster og Awerkatter ku leg Eg aa rug. Men,“ føjede han til, „man sku' jo ett go i Rettes mæ Gud Herrens uransavelige Arbed — wi ku jo ett i syw Oer ha goer, hwa han fik lawed aa makked sammel i syw Daw!“

Han ejede ikke en Trevl Tøj udover det, han gik og stod i. Hvad nyt, der kom om hans Krop, var Husbonds kasserede. Løn tog han ikke imod. Hver Skiftedag, naar Husbond kom med Pengene, sagde han bogstavret og med stor Sindighed: „Sanker — Eder — ikke — Skatte, som — Møl

— og Rust — fortære — kunne — — staar i æ Biwel, aa a føller nu Relionen mæ den Kromm' Forstand aa Omtænkels' Vorherre Gud haar gywen mæ!"

Pengene blev da sat paa Bog, men Bogen vilde Ras ikke se for sine Øjne: „Saa ska Jen baressens ha di Papier aa swaar Renter a po Dummens store Daw — næ helles Tak faa mæ!"

Ras gik i Kirke hver Søndag, saa sort han var, men faldt gerne i Søvn, inden Præsten vel var begyndt. Naar Orgelet saa til Slut tog Fart, vaagnede han op, huskede hvor han var, og gav sig til at bede alle de Bønner, der sad i ham fra den Tid, han gik hos Præsten

Mangen Søndag bad han højt og inderligt for „en nodig Faaløsning" — det var, naar en af Køerne havde svært ved at kælve. Ja engang overvandt han i den Grad sin Skyhed overfor Guds Tjener og Kirkens Hyrde, at han bad denne i Bønnen for syge og sorgfulde mindes den brogede Ko, Jessebell Løwenkop, som nu i tre Døgn, fuld ikke havde taget ved Æde.

Men Præsten talte ham til i gram Alvor og spurgte, *hvorfor* Ras gik i Guds Hus, naar han dog sov i Stedet for at høre Guds Ord.

„Jow, sier jerres Welærwærdighed, di arme Kre'tur stoer nu der aa gomler aa fyllesefirer øwer

Lyw aa Dø. Løs ka de ett, aa skryw ka de ett, di æ hwerken døft helle kumfelmiret, aa aaller hør' di saa møj som æ Sallem, faa a ka nu ett søng, aa Malketøseren sønger kons Wiser om Kiærlighed aa Troskaw, men lidt Relion maa di da ha. Aa enten te a nu sower heller ett, saa lysser æ Prejst — mæ gonsti' Tilladels' jerres Welærwærdighed — Welsinels' øwer wos aall — aa den tawer saa a mæ hiæm i æ Lomm te di sælle Bæjster!"

Præsten erklærede da myndigt, at Køer og Faar ikke var af samme Oprindelse som Mennesker og derfor ikke kom i Guds Rige.

„Sku' di da i Hølle?"

„Nej!"

„Saah — — næ, jerres Welærwærdighed aa Pastor, nærensti' di ett kum i Høll aa ett i Paradis — saa æ de' Hiel jow æ grow Løwn. Faa te jen Stej mo di jo gyr a mæ, aa enten di no we putt mæ i Hølle — hwa Gud forbyd, helle send mæ lukt i Abraham hanses Skyed udi Paradies, æ Kre'tur mo da wær de jennele Stej!"

„Hvorfor dog det, Ras?"

„Fordi te a æ Røjter — aa a ska well ett røjt Engler aa mug under dem. Næ dier hwo a kumme, dier kumme wal osse æ Bæjster!"

— — — —

Den gamle Præst døde, og en mere skrap kom til Egnen. Ogsaa han hørte om Ras og satte sig for at ruske Røgteren ud af hans Uvidenheds Enfold. Hver Søndag efter Kirketid holdt han Ras tilbage og talte Donner til ham og udlagde Bibelsproget i strenge Ord. Men Ras var som Flodhesten — hans Hud stod for drøje Slag uden at faa Strimer. Naar Præsten slap ham, drejede han sig op mod Vinden, rystede Ærmerne og Buksebenene og viftede med Trøjeopslagene, drev saa hjemad og gav alligevel Bæsterne den Velsignelse, Præsten havde forbudt ham at anvende paa anden Haand.

Men om Sider lykkedes det dog Præsten at jage Skræk i ham. Og gamle Ras gik fra Ko til Ko, strøg dem over de vaade Muler og græd. I to Nætter fik han ikke Blund.

Staldlygten hang i Krogen og gloede paa ham som et ondt Øje, og Blæsten udenfor jog mod Port og Mur som en bankende Knokkelhaand. Han følte med et, hvordan Tøjet klæbede til ham af Skidt og hvordan det kribled og krøb i Hud og Haar.

Det gøs i hans Krop.

Han vendte og drejede sig, og Bæsterne hostede, og Halskæderne ringlede.

— — Og Præsten havde talt om at tvætte sig og om ren Sjæl udi rent Legeme. Det var en Slump Tid siden Høstgildet, nu — —

Ras stod op og gik hen til Lygten. Dèr paa et Søm var en gromme solid Hampensnor, gromme solid. Man kunde da klynge sig op, saa var Livet af den Smule Krop, inden Satan kom og tog En.

Men Bæsterne — — —

Nej, han kunde ikke bringe det over sit Hjerte at forlade dem, de gode, rare, fornuftige Bæster — — og Præsten sagde, de havde ikke Forstand! — — Da var det, som et Lyn fòr gennem hans Sjæl — han lagde sig tilbage i Halmen, bad sine Bønner, bad som altid for hver Ko især, og sov ind, sødt og tungt, til Morgenstøjen vakte ham.

Det skete otte Dage før Jul.

— — — —

Gaardens Folk troede, han var bleven „tumpet“.

For Ras mugede og Ras skrabede. Væk med Spindelvæv og væk med Rotter, og væk med det fede Møglag, der gjorde Staldgulvet blødt som et Grønsvær. Saa kom Turen til Bæsterne. Ras laante Børster og Sæbe og Soda oppe i Bryggeriet og vadskede Dyrene saa rene, som havde de

været smaa Børn, der skulde til Chocoladegilde oppe hos Greven.

Kostalden kom til at *lugte* af Renlighed.

Han sled med Dyrene, som skulde de optræde i Cirkus. De hundrede Gange i Døgnet øvede han dem i at lægge sig paa Tælling. Den sædvanlige sidelænds Dratten om var langtfra god nok.

„Aa Herrejøs — aa Herrejøs bette Wiweke Koos, ett saadden, ett saadden, aalle hinner Posselankentøjer aa jen Gang ind under hinner Maw' — — saadden, ja ja da, saadden!“

Straks en Ko rejste sig i Baasen, var han der: „Naa bett' Fie Gyldenløw, ka hun saa kromm hinner Nejerdil, aa ka hun saa knæl lisse gelindikus som te hinner Slæjtning fræ Lollikkeland!“ — — —

Sidst kom han til sin egen Renlighed. Det var jo fælt „sjenerli“ at gaa til Pigerne om den Ting, og han havde da ogsaa Øvelsen ved at se, hvordan de andre skrubbede ham.

Han foretrak at gøre det alene og i dyb Ensomhed.

Da Natten faldt paa, vadede gamle Ras nøgen og barfodet gennem Sneen over Gaarden, pumpede Vandingstruget fuldt og steg op i det kolde Vand. Det var for mørkt til, at han kunde *se*

Renheden, men da Tænderne dansede Hopsa i Munden paa ham, og Fingrene blev stive som Istapper og døde, mente han, nu kunde det vel være nok, og gik over i sin lune Stald.

Ikke var Husbond af Fjerene, før Ras stod for ham og bad om et helt Aars Løn.

Med den i Lommen gik han til Landsbyskrædderen og købte et Sæt nyt Tøj. Det var syet til en pukkelrygget Møller med korte Ben, men saasom Mølleren døde, hang Tøjet unyttet hen. Ras krøb i det og saa ud som — — — han saa mærkelig ud.

Men da Avlskarlen skar Graner til Folkestuen, skar Ras Graner til Kostalden. Saa købte han tyve tykke Tællelys og to Pund Totommers Søm. Og Lillejuleaften slog han Granris fast over Væggene og stillede Lys i Gittergluggerne over Baasene.

Husbond bad ham passe paa Lysene, men lod ham ellers gøre, som han lystede. — — —

Selve Juleaften, da Landsbyens Kirkeklokker kaldte alle hid og Gaardens Folk med Salmebog i Haand var draget af, og Juletræet stod færdigt i Salen, og Folkenes Bord var dækket med hvidt Papir, Knive, Gafler og Saltkar — da den hellige Fest var ved at tage sin Begyndelse, aabnede Ras Stalddøren paa Klem.

Stille var dĕr i den store Gaard. I Herskabshuset oppe foran Haven skinnede Lys fra hver en Rude.

„Kossaa da, kossaa da, Irmelin, aa Ann Mari, aa Abigael, aa Roselill — kossaa da!“

Stille trinede Ras Røgters Køer ud af Stalden, som anede de, det gjaldt deres Sjæls Frelse, og gled gennem den høje, bløde Sne, over Gaardsrummet, ud af Porten og langs den sorte Poppelallé, der gennem Skoven førte til Landsbyen.

Kvægets Halsringe klang som Klokker. Andægtigt skred Køerne frem. Hele Vejen hviskede Ras til dem og talte kærlige, mange Ord.

De naaede Kirkegaarden, hvor den hvide Kirke laa med lange skinnende Vinduer og brusende Orgelsang.

Om Hornene paa Irmelin hang en Rulle Tov. Den tog Ras, stak den ene Ende gennem Irmelins Halsring og gennem Ann Mari's og gennem alle de andres, saa han tilsidst havde Bæsterne som Perler paa sin Snor. Nu gjorde han den yderste Løkke fast ved Vaabenhusets Jernklinke og den inderste ved Hoveddørens Haandtag. Gik saa selv over Kirkens Dør til Orgel og Julefest.

Mange vendte sig efter Ras. Ingen var bange for hans Nærhed som ellers, og han banede sig Vej helt op til Prædikestolen og stirrede ufravendt paa

Præsten, til denne saa ham og studsede over hans sirlige Ydre.

Inden Tjenesten var forbi, borede Ras sig ud. Da Folk strømmede fra Kirken, blev der stort Mudder ved Udgangen, som spærredes af Ras Røgters Bæster, der laa nok saa pænt med alle fire trukket ind under sig. Ras gik hen og pillede Præsten nederst ved Kjolesømmen:

„Mæ Fo'low, men nu æ helles bod æ Bæjster aa mæ sjøl saa renli aa æ Krop, te a Pastoren geren ka wis wos den Willighe' aa rens Sjælen i Lywwet po wos mæ de' samm'. Æ Bæjster haar hyer aa æ Sallemsang, aa mestendels sønget mæ, aa di haar hyer aa æ Præken, aa æ saa møj nyd'le bered aa æ helle' Fest. Men hwissomstier, a' I sejer a' æ Bæjster illywel ett ka kum i æ Paradies, saa sejer a, te de æ Løwn, sejer a, faa saa we' a da, a' Worherre, han æ minner skrap end som te hanses Præjster!"

Præsten saa sig forvirret om: „Men hvad vil han dog her med alle de Dyr?"

„De leger jo aa knæler po aall djer fier Bien aa ber fow dier Sjæls Fortawels' Aa saa wenter di etter, a æ Pastor sku lyss æ bett Welsinels' aa den Slaw — mæ Faalow aa unskyl mi Dristi'he!"

Da tog Præsten en rask Beslutning, han hævede Armene ud over Mennesker og Dyr: „Herren

være med Eder alle, Herren lade lyse sin Velsignelse over Eder, Amen!“

Mængden blottede Hovederne, Køerne laa stille og stumme, og Ras Røgter græd Glædens Taarer.

„Ded ska' hans højærwærdig Pastor helsens ha saa møj manne Tak for boed fra æ Bæjster aa fra Ras Røgter aa mæ sjøl. . . . Ded gjoer wall lig' ner i mi Maw, saadden aa fo rijæl Beskied aa di hellige Diel. Naa hwe' wi da, hworte' a' wi kumme hen, enten wi blywwer puttet aa æ Kærregoer eller wi blywwer ædt i Kysupp mæ Boller aa. . . . Ja Gu' ha Low i al Ævihied, saa gue han æ mo' æ sælle Stymper som mæ. — Kossaa, Børnlil, a wi ka' kum a hiemmel te,“ sagde han og trak efter Hjemmet i den hvide Julenat. Men mange var de, som fulgte ham — baade Mennesker og Dyr.

I Kostalden sang Ras Røgter alle de Salmer, han kunde huske, baade „Glade Jul“ — og „Herlig en Sommernat“ — og „O jeg, som har i Synd og Vellyst levet!“

INDHOLD

	Side
Kortspil	5
Lidt Teosofilosofi	21
Brasen	31
Jeg sørger	45
Jomfru Grønhøj	55
Landsbyskrædderen	83
Norden for Lov og Ret	93
Towli'dres	103
Gripomenus og Pimpenille	113
Kakkelovnsmanden	123
Duen	131
Ras Røgter	147